Milliyet Turizm Eki 19 HAZİRAN 1981 FASİKÜL: 30

scanfan

DOĞU ANADOLU BÖLGESİ

«DADAŞ»LAR DİYARI

ERZURUM

Tarihinin her döneminde kahramanlık destanlarının yazıldığı bu ilimiz, tarihî ve tabiî zenginlikleriyle, Doğu Anadolu bölgesinin en önemli şehirlerinden biri. Erzurum'un tüm özellikleriyle ülke turizminde ayrı bir yeri var.

TARİH boyunca kahramanlık destanlarının yazıldığı, dağları, uçsuz bucaksız yaylaları, üstün doğa ve tarih zenginlikleri, yiğit insanı ile "Dadaşlar" diyarı bir ilimiz: Erzurum.

Doğu Anadolu Bölgesi'nin en önemli şehirlerinden başta geleni olan Erzurum'un topraklarının bir bölümü Karadeniz Bölgesi'ne giriyor. Bir kış sporları merkezi olan Palandöken dağları, Erzurum'a ayrı bir güzellik, ayrı bir canlılık, ayrı bir hareket veriyor.

5.066 kilometrekarelik bir alana yayılan Erzurum, kuzeyde Artvin ve Rize, batıda Gümüşhane ve Erzincan, güneyde Bingöl, doğuda Ağrı ve Kars illeriyle çevrili.

1980 sayımına göre, nüfusu 801.809 olan Erzurum'un 13 ilçesi var. Bunlar Aşkale, Çat, Hınıs, Horasan, İspir, Karayazı, Narman, Oltu, Olur, Pasinler, Şenkaya, Tekman ve Tortum.

Tarihi, çok öncelere kadar inen Erzurum'un çevresine yerleşenler, "Erzen" adını kullanıyorlardı. Yörenin, Silvan yakınlarındaki Erzen'den ayrılması için de sonraları sonuna bir "rum" eklendi. Böylece "Erz-i Rum" kelimesi doğdu. Bu kelime sonraları "Erzurum"a dönüştü.

Kurak, ılık yaz günlerinin yaşandığı bu yöremizde, en sıcak günler temmuz ve ağustos aylarında geçiyor.

Erzurum'da Saltukoğulları, Selçuklu ve Osmanlı dönemlerine ait çok sayıda tarihî eser bulunuyor. Bu yöremizde, Ilıca bucağına bağlı Karaköyü, Pulur ve Tufanç köyleri yakınlarında Urartulara ait tarihî kalıntılar var. Horasan'daki Yazılıtaş, Oltu'daki Kale, Büyük Kilise, hamam kubbeleri görülmeye değer eserler arasında yer alıyor.

Tortum Kalesi, yörenin en görkemli tarihî eseri. Tortum gölü ve şelâlesi de hayranlık uyandıran doğa güzelliklerinin başında geliyor.

Erzurum ve yöresi için ne anlatılsa az. Erzurum, tarihî değeri, doğa zenginlikleri, kültür ve folklor özellikleriyle ülke turizminde de ayrı yeri olan bir ilimiz.

Yörenin gelişmiş illerinden olan Erzurum'da, Türkiye'nin en büyük üniversitelerinden biri "Atatürk Üniversitesi" bulunuyor. Şehir merkezinde modern binalarla, soğuk ve sıcağa dayanıklılığı ile yörenin mimarî özelliklerini sergileyen öteki yapılar iç içe.

ERZURUM

NASIL GİDİLİR?

OTOBÜSLE

İstanbul:

Her gün İstanbul'dan 09.00, 12.00, 16.00 ve 19.00'da Erzurum'dan ise 07.30, 12.00, 14.00, 16.00 ve 20.30'da Dadaş Turizmin otobüsler kalkıyor. Yol ücreti 1300 lira.

Ankara:

İstanbul arabaları Ankara'dan da geçiyor. Ayrıca her gün Ankara'dan 14.00 ve 19.00'da, Erzurum'dan ise 15.30 ve 19.00'da otobüsler kalkıyor. Ücreti 950 lira.

İzmir:

Hergün 10.30 ve 14.30'da karşılıklı otobüs seferi var. Ücreti 1450 lira.

Van ve Ağrı:

Her gün Erzurum'dan 08.00, 12.00 ve 17.00'de Van'a gitmek üzere hareket eden otobüsler Ağrı'dan da geçer. Otobüsler aynı saatlerde Erzurum'a dönmek üzere Van'dan hareket ederler ve gene Ağrı'ya uğrarlar. Van ücreti 450, Ağrı ücreti ise 250 lira.

TRENLE

Her akşam 18.55'de Ankara'dan kalkan Mehmetçik Ekspresi ile 21.35'de İstanbul'dan kalkan Doğu Ekspresi Erzurum'a da uğruyor.

Doğu Ekspresi'nin İstanbul - Erzurum ücreti 1. mevki 770, II. mevki 730 lira. 1 yataklı 3130, 2 yataklı 2530 ve 3 yataklı kompartman ücreti 2030 lira. Ankara ise 1. mevki 510, II. mevki 360 lira.

Mehmetçik treninde ise Ankara için ödenen I. mevki ücreti 550, II. mevki ise 360 lira.

UÇAKLA

İstanbul'dan Erzurum'a perşembe, cumartesi ve pazar günleri dışında diğer günler saat 10.00'da ve cumartesi, pazar günleri saat 08.00'da Ankara'ya aktarmalı birer uçak var. Ücret 5000 lira.

İzmir'den Erzurum'a haftanın her günü Ankara aktarmalı saat 07.00'de bir uçak kalkıyor. Ücret 6750 lira.

Ankara'dan Erzurum'a haftanın her günü saat 12.15'de bir uçak var. Ücret 3000 lira.

ERZURUM'UN İLÇELIRNE ULAŞIM

AŞKALE: 45 kilometre, otobüs 80, minibüs 115, taksi 265, banliyö treni 20 ve ekspres 25 lira.

ÇAT: 58 kilometre, otobüs 80, minibüs 115 lira.

HINIS: 150 kilometre, otobüs 230, minibüs 275 lira.

HORASAN: 86 kilometre, otobüs 125, minibüs 175, taksi 390, banliyö treni 30, ekspres 35 lira.

İSPİR: 156 kilometre, otobüs 250, minibüs 280 lira.

KARAYAZI: 154 kilometre, otobüs 190, minibüs 275 lira.

NARMAN: 103 kilometre, otobüs 150, minibüs 195 lira.

OLTU: 126 kilometre, otobüs 160, minibüs 225 lira.

OLUR: 177 kilometre, otobüs 255, minibüs 320 lira.

PASİNLER: 37 kilometre, otobüs 60, minibüs 80, taksi 200, banliyö treni 20, ekspres 25 lira.

TEKMAN: 144 kilometre, otobüs 190, minibüs 265 lira.

TORTUM: 58 kilometre, otobüs 80, minibüs 155 lira.

ŞENKAYA: 181 kilometre, otobüs 250, minibüs 265 lira.

ERZURUM'DAN DİĞER İLLERE UZAKLIKLAR

ERZURUM—İSTANBUL	1280 km.
ERZURUM—İZMİR	1455 km.
ERZURUM—BALIKESİR	1395 km.
ERZURUM—ANTALYA	1348 km.
ERZURUM—KARS	211 km.
ERZURUM—ADANA	919 km.
ERZURUM—MUĞLA	1581 km.
ERZURUM—KONYA	968 km.
ERZURUM—AĞRI	183 km.
ERZURUM—VAN	229 km.

NEREDE NE YENİR

Erzurum'da toplam 2166 yatak kapasiteli 28 konaklama tesisi bulunuyor. Bunlardan 725 yatak kapasiteli 8 otel turistik belgeli.

Not: Parantez içerisinde yatak sayısı veriliyor.

TURSİTİK BELGELİ OTELLER

(1. SINIF)
(Tek kişi geceleme 1100 lira).
Oral (180).
(3. SINIF)
(Tek kişi geceleme 600 lira.)
Efes (60).
(4. SINIF)
(Tek kişiyi geceleme 430-660 lira arasında değişiyor).
Polat (119), Kral (125), Buhara (77), Çınar (63), Örnek (51), Hitit (50).

BELEDİYE BELGELİ OTELLER

(1. SINIF)
(Tek kişi geceleme 430 lira).
Baysal (62), San (64), Seferoğlu (69), Gez (72), Kervansaray (92), Kılta (84).
(2. SINIF)
(Tek kişi geceleme 350 lira).
Keleş (72), Lale (68), Tarhan Palas (64), Kaynak (62), Nur Palas (62).
(3. SINIF)
(Tek kişi geceleme 175 lira).
Metin Palas (62), Alemdar (68), Sarıkaya (74), Şehir Palas (74), Özgenç (74), Arı (78), Serhat (82), Çoruh (94), Taşhan (64).

NEREDE NE YENİR

ERZURUM'DAKİ LOKANTALARDA YEMEK ÜCRETLERİ

	I. SINIF	II. SINIF
Etler	100.—TL.	100.—TL.
Çorbalar	30.—TL.	30.—TL.
Tavalar	125.—TL.	110.—TL.
Sebzeler	70.—TL.	65.—TL.
Tatlılar	70.—TL.	65.—TL.

ÖZEL YEMEKLERİ

Erzurum'un döner kebabı, mantısı ve kadayıf dolması ünlü.

NELER SATIN ALINABİLİR:

Erzurum'dan ünlü "Oltu Taşı"ndan yapılma çeşitli mücevher ve süs eşyası satın alabilirsiniz. Siyah kehribar ya da Erzurum taşı da denilen bu bir çeşit madenden çeşitli yüzük, kolye, küpe, bilezik, tespih ve ağızlık gibi eşyalar yapılıyor. Erzurum'un bir diğer turistik eşyası da bakır işleri. Bakır tabaklar, bakır tepsi, vazo ve benzeri eşyalar ilginizi çekecektir.

AKLINIZDA BULUNSUN

- ★ Erzurum'da 1 devlet hastanesi, 1 numune hastanesi, 1 araştırma hastanesi, 1 sosyal sigortalar ile 1 askerî hastane bulunuyor.
- ★ Merkezde 35 eczane ile 27 diş doktoru var.
- ★ 11 benzin istasyonu hizmet veriyor.
- ★ Elektki 220 volt.
- ★ 18 banka şubesi var.
- ★ PTT 24 saat açık, otomatik telefon görüşmesi yapılabiliyor.
- ★ Kod numarası: 011.
- ★ Turizm bürosu çalışma saatleri içinde size yardımcı olacaktır.

NERELERE GİDİLİR

● ŞİFALI SULAR

PASİNLER KAPLICASI: Erzurum'a 40 kilometre uzaklıkta, Pasinler (Hasankale) ilçesinde. Burada konaklama tesisleri var. Banyosu romatizma, nevralji, polinefrit ve kadın hastalıklarına iyi geliyor.

ILICA KAPLICASI: Erzurum'a 15 kilometre uzaklıkta bulunan kaplıca işletmesinin yeterli konaklama tesisi var. Suyunda karbonlu hidrojen bulunan nadir kaplıcalardan. Banyo tedavisi romatizma, cilt hastalıklarına iyi geliyor.

DİĞER KAPLICALAR: Köprüköyü civarında Deli Çermik, Ilıca, Akdağ kaplıcaları da çeşitli özellikler taşıyor. Akdağ kaplıcalarında kükürtlü ve uranyumlu çamurun cilt yaralarına, egzema ve kaşınmalara iyi geldiği söyleniyor.

NERELERE GİDİLİR?

● TARİHİ KALINTILAR

ERZURUM KALESİ: Ulu Camii karşısında yer alan kaleyi 415 yılında Bizanslıların yaptırdığı söylenir. Üç kat surla çevrili kalede 110 burç ve kule bulunduğu söyleniyor. Dört kapısının adları şöyle: 1- Tebriz Kapısı. 2- Gürcü Kapısı. 3- Uyuncan Kapısı. 4- Yeni Kapı.

PASİNLER: Eski adı Hasankale'dir. Kentin 42 kilometre kuzeydoğsunda. Erzurum-Kars yolu Pasinlerden geçer.

● KÜMBETLER MEDRESELER

ÜÇ KÜMBETLER: Çifte Minareli Medresenin güneyinde sıralanan kümbetlerin en büyüğü Emir Saltuk kümbeti adını taşıyor. Anadolu'nun en eski kümbeti kabul ediliyor.

KARANLIK KÜMBET: Dervişağa Camii'nin karşısında bulunan kümbet, kare bir kaide üstünde 12 yüzlü. 1308 yılında İlhanlı hükümdarı Olcayto Sultan zamanında yapılmıs.

CİMCİME SULTAN KÜMBETİ: Cumhuriyet Caddesi'nde bulunuyor.

GÜMÜŞLÜ KÜMBET: Kars Kapısı dışında, Horasan-Ağrı yolu üzerinde bulunan bu kümbet, 14. yüzyıl başlarında yapılmıs.

RABİYA HATUN KÜMBETİ: Sadece bir duvarı kalmış, eski bir tarihî eser.

YAKUTİYE MEDRESESİ: Cumhuriyet Caddesi üzerinde yer alan "Yakutiye Medresesi" 1310 yılında Hoca Cemalettin Yakut tarafından inşa ettirilmiş.

AHMEDİYE MEDRESESİ: Erzincan Kapı semtindeki bu medrese çok harap. 1314-1324 yılları arasında Ahmet bin Ali bin Yusuf tarafından yaptırılmış.

ÇİFTE MİNARELİ MEDRESE: Tebriz Kapısında bulunan "Çifte Minareli Medrese"nin 1275 tarihinde yapıldığı sanılıyor. Selçuk eserlerinden en görkemlisi.

TABYALAR: Sınır kentlerimizden Erzurum'un önemli özelliklerinden biri de çok sayıda "Tabya"ya sahip olması. Göç ve istila yolları üzerinde bulunan bu ilimizin halkı, bu tabyalarda inanılmaz kahramanlıklar gösterdi. Son devirlerde Ruslara karşı kahramanca savaş verilen "Aziziye Tabyası"nda büyük bir anıt bulunuyor. Kurtuluş Savaşı öncesi büyük kahramanlıklar yaratan Nene Hatun, bu anıt önünde anılıyor. Diğer önemli tabyalar, Ağzıaçık, Mecidiye ve Sivişli.

● CAMİLER

ULU CAMİ: Tebriz Kapısı mevkiinde bulunan Ulu Cami, Cumhuriyet Caddesi üzerinde. 1179 yılında Saltukoğulları'ndan Melik Nasrettin Mehmet tarafından inşa ettirilmiş.

LALAPAŞA CAMİİ: Kıbrıs Fatihi Lala Mustafa Paşa tarafından 1562 yılında Mimar Sinan'a yaptırılmış. Bu cami de Cumhuriyet Caddesi'nde bulunuvor.

KALE MESCİDİ: İç kale içinde bulunan bu tarihî mescid, Saltuklular döneminde yapılmış.

MURAT PAŞA CAMİİ: 1572 yılında İkinci Selim zamanında Kuyucu Murat Paşa tarafnıdan saptırılmış.

ŞEYHLER CAMİİ: Kesme taştan 1771 yılında Fehim Efendi tarafından yaptırılmış.

İBRAHİM PAŞA CAMİİ: Hükümet Konağı yakınında bulunan bu cami, Vali İbrahim Paşa tarafından 1748 yılında yaptırılmış. Minarelerindeki sarkıt süsler çok değerli.

ALİ AĞA CAMİİ: Gürcü Kapı bölgesinde yer alan cami, Yeniçeri başlarından Ali Ağa tarafından inşa ettirilmiş.

DERVİŞAĞA CAMİİ: Dervişağa adında bir vatandaş 1717 yılında yaptırmış. Ağaç işçiliğinin üstün örneklerini sergiliyor.

● DOĞAL GÜZELLİKLER

TORTUM: Dünyanın 2. büyük şelâlesine sahip Tortum, Erzurum'a 5 kilometre uzaklıkta turistik bir ilçedir. Burası son derece çekici bir mesire yeri.

OLTU: Erzurum'un en eski ve büyük ilçesi olan Oltu, şehre 95 kilometre uzaklıkta. Tarihî kalesi her bakımdan görülmeye değer.

CİRİT OYUNU: Erzurum'a uğrayanların ilgi ile takip ettikleri yöresel bir oyun Cirit Oyunu. At üzerinde onar kişilik takımlarla oynanıyor. Erzurum köylerinde, düğünlerde her zaman bu oyun var. Biniciler, hasımlarının dört nala gelirken savurduğu ciritten kendilerini koruyor ve hele ciridi havada yakalamaya muvaffak olursa atan puan kaybediyor. Oyun, belli kurallar içinde ve hakem gözetiminde oynanıyor.

DOĞU ANADOLU'NUN KAPISI, SERHAT ŞEHRİ KARS

★ Tam 40 yıl anavatana hasret kalan Kars, tarihi boyunca büyük kahramanlıklar gösteren bir ilimiz. Tarihte "Yukarıeller" adı verilen bu yöremiz, Oğuz Türkleri tarafından ilk fethedilen bir yerleşim merkezi.

SINIRLARI itibariyle ülkemizin en geniş illerinden biri de Kars. Aras Nehri, Ardahan Yaylası, Çıldır Gölü ve öteki doğal güzellikleriyle bu sınır ilimiz, çeşitli özellikleri bünyesinde taşıyor. Bu yöremiz Anadolu yarımadasında en eski iskân kesimini oluşturuyor. Cilalı Taş Devri eserlerinin bulunduğu Çıldır Gölü kuzeydoğu ucundaki "Ağcakala Adası"ndaki yerleşme izleri bunu kanıtlıyor.

Bu adada, menhirler (dikmetaş), kromlekler (dik-dönektaş), dolmenler (taştan) çok sayıda bulunuyor. Bunlar, Neolitik ve Maden Çağı'nın "Megalitik" anıtlarını oluşturuyor.

Kış sporları, avcılık ve dağcılık bakımından da çeşitli olanaklara sahip olan bu ilimizdeki hiçbir yerde raslanamayan Türk lehçeleri, yörenin folklor zenginliklerinin ilk sırasında yer alıyor. Yöresel oyunları, sosyal yapıyı bütünüyle sergileyen ince özellikler taşıyor. Kars yöresinin en çok sevilen oyunlarından biri olan Şamil, Kafkasya'nın eşsiz kahramanı Şeyh Şamil adına Hacı Üzeyr Bey ve kardeşi Mucnun Bey tarafından kompoze edilmiş. Anadolu figürleri alınarak meydana getirilen oyun, sapı ağır bıçaklarla oynanıyor.

1980 sayımına göre, nüfusu 700.238 olan Kars'ın 14 ilçesi bulunuyor. Bunlar Aralık, Ardahan, Arpaçay, Çıldır, Digor, Göle, Hanak, Iğdır, Kâğızman, Posof, Sarıkamış, Selim, Susuz ve Tuzluca.

Yüzölçümü 18.583 kilometrekare olan bu ilimizin toprakları, batıda Karadeniz kıyılarından çok dağlık bir saha ile ayrılıyor. Karadeniz kıyı dağlarının kat kat sıraları ile geçilen bu saha, Çoruh Nehri'nin ve kollarının meydana getirdiği sığ ve vadi şebekesi tarafından gayet derin yarılmış görünümde.

Çıldır, Karzak, Aygır, Çenkli ve Turna yöredeki gölleri oluşturuyor. Kars ve çevresinde iklim soğuk ve sert. Kışın Sibirya üzerindeki yüksek basıncın etkisi altında kalan bu ilimizde hava, oldukça soğuk geçiyor. Sert bir kara ikliminin egemen olduğu Kars'ta, kışlar çok uzun sürüyor. Ekim ayında başlayan kış mevsimi, mayıs ortalarına kadar yaklaşık yedi ay devam ediyor. Yağışlar ise en çok ilkbahar aylarında görülüyor.

Doğu Anadolu'nun kapısı, serhat ilimiz Kars'ın milattan öncelere kadar inen bir tarihî var. Eski çağlarda Musul'dan kuzeydeki kesimlere "yüksek ülke" veya "Yukarıeller" adı veriliyordu. Yıllarca savaş alanı olmasına rağmen Türklük ve ulusal benliğinden hiçbir şey kaybetmeyen Kars, 40 yıl anavatandan uzak kaldı. Rus işgali, daha sonraları da Ermeni zulmü altında kötü günler geçiren bu serhat ilimiz, 16 mart 1921 Moskova Andlaşması, 13 Ekim 1921 Kars andlaşmaları ile Ermeni, Gürcü ve Azerbaycan devletlerinin bugünkü sınırları çizilerek, Türk topraklarına bir daha kopmamacasına kavuştu. Kars'taki yabancı unsurlar da geldikleri gibi, çekip gittiler.

Bu yöremiz, Oğuz Türkleri tarafından ilk fethedilen yerleşim bölgesi olarak yoğun Selçuk sanat eserlerini bünyesinde bulunduruyor. Ancak, bir serhat şehri olması nedeniyle önce Osmanlı - Safevi, sonra da Osmanlı - Rus mücadelelerine sahne olan Kars, sık sık tahrip edildi. Hele, 1. Dünya Savaşı'ndan sonra Rus tahriki ile meydana gelen Ermeni ayaklanmasında sanat eserleri acımasızca, insanlığın yüzkarası bir tutumla tahrip edildi. Bu nedenle bugüne kadar gelen eserlerin pek çoğu yıkıntı halinde bulunuyor.

Bu ilimiz, her yönüyle görülmeye, gezilmeye, tatil geçirmeye değer bir ilimiz.

NERELERE GİDİLİR

BEYLERBEYİ SARAYI: Paşa Sarayı, Kaleiçi Mahallesi'nde olup, 1579'da kale ile birlikte iki katlı Osmanlı Beylerbeyi Sarayı olarak yapılmış. 1918'de Ermeniler Kars'tan çekilince burayı yakmışlar.

TAŞKÖPRÜ: 1579'da kale ile birlikte yapılan Taşköprü yıkılınca yerine 1725 tarihinde Kars eşrafından Karahanoğlu Hacı Abubekir hayratı için yaptırılan köprü halen kullanılır durumda.

HASANİ HERAKÂNİ TÜRBESİ: 1579'da kale ile birlikte padişah adına yaptırılan Evliya Camii avlusunda gömülü olan Hasani Herakâni, Selçukluların Anadolu'ya gelmelerinden önce yapılan ön savaşlarda şehit düşmüş bir Horasan evliyası Hasani Herakâni, Doğu Anadolu'nun sahibi ve manevî koruyucusu sayılır.

CELÂL BABA TÜRBESİ: 1239 tarihinde Moğolların Kars'ı istilâları sırasında şehit düşen Evliya Celâl Baba, kalenin manevî sahibi ve koruyucusu sayılıyor.

EVLİYA CAMİİ HAZİRESİ: Bu camiin doğusunda Hasani Herakâni türbesi yanındaki küçük Osmanlı mezarlığı. Burada Öksürük Baba yatırı ile Kars Beylerbeyi Kethude Mehmet Paşa'nın veziri Kavuklu mezarı var.

BEŞİK CAMİİ (BEŞİK KİLİSE). 1044-1064 yılları arasındaki son Bizans istilâsı sırasında Ortodoks Rum kilisesi olarak yapılan, üzeri tonozlu ve beşik biçimindeki tapınak, sonradan camiye çevrilmiş ve bugün 900 senelik Kars'ın en eski eserlerinden biri halinde hâlâ ayakta bulunuyor.

KÜMBET CAMİİ: Halifelere tâbi Gürcü Bağaratı Krallığı devrinde 932-937 yılları arasında 12 havari adına Oğuz Çadır üslubunda yapılan mâbet, Kars'ın en eski tarihî eserini oluşturuyor. Kümbet Camii bugün müze olarak kullanılıyor.

ULU CAMİİ: Osmanlı Padişahı Sultan İbrahim çağında Kars eyalet Beylerbeyi Dilâver Paşa tarafından Kars'ın en büyük camii olarak yaptırılmış. Halen üstü yıkık bir vaziyette bulunuyor.

VAİZOĞLU CAMİİ: Vaizoğlu Hacı Halil tarafından Hicrî 1056 tarihinde inşa ettirilen Vaizoğlu Camii, halen sağlam durumda bulunuyor.

YUSUF PAŞA CAMİİ: Yusuf Paşa Mahallesi'nde Hicrî 1074 yılında Avcı Sultan Mehmet zamanında Seyyit Yusuf Paşa tarafından Osmanlı sitilinde yaptırılan bu cami dönemin sanat değerini sergiliyor.

ALİ AĞA CAMİİ: Yusuf Paşa tarafından Hicrî 1150 yılında yaptırılan ve halen kullanılmakta olan cami, döneminin mimarî tarzını en güçlü şekilde sergileyen bir yapı.

BÜYÜK ABDİ AĞA CAMİİ: Kaleiçi Mahallesi'nde sadece minaresi ayakta kalan bu cami, iki kez Ruslar tarafından yıkılmış. Şerefesi ve peteği 93 savaşında Rus topçusunun ateşiyle yıkılan cami, 1914'te yine Ruslar tarafından tahrip edilmiş.

HACI SEYİT CAMİİ: Ortakapı Mahallesi'ndeki bu cami, bir hayırsever yurttaş tarafından onartılarak, minare ilave edilmiş.

SALTUK BURCU: Şehrin doğusunda kanalın güneyinde bulunan Saltuk Burcu, Erzurum'da hükümdar olan Saltuk Oğulları'ndan İzzettin tarafından 1144-1174 tarihlerinde yaptırılmış. 1579'da Osmanlılar Kars'ı imarları sırasında bu burç da yeniden tamir edilmiş.

ÇATLAK KALE BURCU: Kaleiçi Mahallesi'nde olup, 1579 tarihinde kale ile birlikte Diyarbakır Beylerbeyi Behram Paşa tarafından yaptırılmış.

ELBEYİOĞLU HAMAMI: Kars çayının sağında ve Taşköprü'nün kuzeyinde kubbeli olarak 18'inci asırda yaptırılmış, hâlen çalışır durumda.

MAZLUM AĞA HAMAMI: Kars Çayı'nın solunda, Taşköprü'nün yanında kubbeli ve çalışır durumda olan bu hamam 17'nci asırda yaptırılmış.

CUMA HAMAMI: Taşköprü'nün batısında 16. asırda Osmanlı sitili yaptırılan Cuma Hamamı, hâlen çalışır durumda.

PAŞA KONAĞI ZEMİN KATI (NAMIK KEMAL'İN EVİ). Taşköprü ile Mazlum Ağa Hamamı arasında ve Kars Çayı'nın solundaki kâgir konağın zemin katı 350 yıllık bir eser. Vatan Şairi Namık Kemal 1853-1854 yıllarında Kars Mutasarrıfı olan dedesi Abdullâtif Paşa ile birbuçuk yıl bu konakta oturmuş ve ilk şiirini de burada yazmış.

ANI ŞEHRİ HARABELERİ: Kars'a 50 km. mesafede bulunan harabeler kraliçesi diye anılan tarihî ve turistik yerin ilki M.Ö. 350-300 yılları arasında Kafkasya'da bu havaliye gelen eski kavimler tarafından kurulmuş. Tarihte Arsaklılar diye ismi geçen eski Oğuz boyları Anı'da 460 yıl hüküm sürmüşler. Bundan sonra burada 772 tarihlerinde Gürcü soyundan Bagarati Krallığı görülüyor. 1064 tarihinden sonra Selçuklu Şeddatlar zamanında Anı, daha da gelişmiş, büyük imar görmüş ve altın devri yaşamıştır. 1319 senesinde bir zelzele sonunda yıkılan şehirde birçok milletlerin anlayışı yanyana ve içiçedir.

Yaz aylarında devamlı yerli ve yabancı turist ve ilim adamları tarafından gezilen, tetkik edilen kalıntılar çok önemli olup, burada misafirleri barındırmak için de bir motel kurulmuş.

IĞDIR KAZASI: Kars'a 180 km. mesafede düzgün karayolu ile merkeze bağlı. Türkiye'nin en yüksek dağı Ağrı, ilçeye ayrı bir önem kazandırır.

Kars'ın zahire ambarı olarak isimlendirilen ilçe tarih yönünden zengin olduğu gibi üstü dağ, altı bağ tabir edilen turistik bir bölge. Burası, Nuh'un Ağrı Dağı'ndan ilk bu ovaya indiği, bolluk ve bereketlik temenni ettiği, Osmanlı Kayı âşiretinin Anadolu'ya geçerken misafir kaldığı yöremiz.

DİGOR KAZASI: Kars'a 40 km. mesafede şose ve karayolu ile bağlı ilçe, tarihî kalıntılar bakımından çok zengin ve bilhassa soğuk suları ve tabiat güzelliği bakımından turistler için ideal bir yer. Mireni, Karabaş, Pekran, Akçakale şehri gibi tarihî kalıntılarla Beş Kilise diye anılan mâbet görülmeye değer. Oğuzların ulu ozanı Dede Korkut, Sığırcık kuşunu burada takdis etmiş. Oğuzlularca mukaddes sayılan ve hâlen bölgede eti yenmeyen karakuş, sonraları Oğuzlar'ın arması olmuş. Dokumacılık ve el sanatları bakımından ileri bir ilçemiz.

ÇILDIR: Kars'a 81 km. mesafede bulunan Çıldır Gölü 1959 rakımlı, 122 km. Balığı ile meşhur ve çevresi kamp kurmak ve piknik yapmak bakımından turistler için çok ideal bir yer. İçindeki irili ufaklı adacıklarda yaşayan her cins küçük, büyük av kuşları ile sazan ve alabalık, meraklılarını memnun edecek bollukta.

Tarihî yönden zengin olan Çıldır çevresinde çok eski zamanlarda yapılmış şato biçimindeki Şeytan Kalesi M.Ö. 3000 yıllarına ait olduğu tahmin edilen Güneş mâbedi ile Taşköprü köyü kuzeyindeki Urartu çivi yazılı kitâbe ve koç heykelleri, Akçakale, göl kenarında dolma şehir olup, Cilâlı Taş Devri'nden bu şehirde minhirler ve dömenler mevcut.

TUZLUCA: Kars'a 139 km. mesafede karayolu ile merkeze bağlı bir ilçemiz. Alabalığı ile meşhur, Abbas Gölü ve çevresi turistik yönden önemli. Eski Oğuzlar'ın kışlık başkenti Karakale burada. Timurleng'in günlerce muhasara edip yıkmak suretiyle ele geçirdiği Karakale bilâhare İlhanlar'ın kışlık başkenti olmuş.

Kulp Kalesi diye ismi geçen ve alt tarafında "Megaron" dediğimiz gizli ibadet yerleri hâlen mevcut.

Aras Nehri'nin coşkun akan suyu buraya efsanevî bir güzellik veriyor. Ayrıca, Tuz Gölü dediğimiz berrak tuz madeninin bulunduğu yer de burada.

KAĞIZMAN: Kars'a 85 km. mesafede karayolu ile merkeze bağlı. Meşhur Keçivan Kalesi alınmaz bir kale olarak isim yapmış. Han surları ve eski kalıntıları mevcut.

Çingilli köyü mâbedi, ilkel devirlerden kalmış Akkere mağarası, efsanevî kahraman Köroğlu'nun yaşadığı Marpet Kalesi, Kötek bucağı yakınında bulunuyor.

KARS

NASIL GİDİLİR

Kars'ın diğer illere otobüs ve tren ile bağlantısı var.

OTOBÜSLE

Kars Birlik Serhat Kars ve Kanberoğlu Otobüs İşletmeleri tarafından düzenlenen seferlerle Kars'ın hemen her il ile bağlantısı bulunuyor. Bunlardan Kanberoğlu şirketinin seferleri Karadeniz Bölgesi'ne yapılıyor.

Diğer iki şirketin otobüsleri her gün 06.00-17.00 saatleri arasında Erzurum, Diyarbakır, Ankara, İstanbul, İzmir ve Bursa'ya saat başı karşılıklı sefer düzenliyorlar. Bazı illerin otobüs ücretleri şöyle:

KARS-ANKARA 1000 lira
KARS- İSTANBUL 1400 Lira.
KARS-İZMİR 1500 Lira.
KARS-BURSA 1400 lira.
KARS- DİYARBAKIR 1000 lira.
KARS- ADANA 1200 lira.
KARS- ERZURUM 250 lira.

TRENLE

Kars'ın Istanbul ve Ankara ile her gün karşılıklı tren seferleri ile bağlantısı var.

İstanbul'dan 21.35'de kalkan Doğu Ekspresi 09.30'da Ankara'dan ve 22.00'de Erzurum'dan hareket eder. Aynı seferin dönüşü için Kars'tan 13.10'da kalkar. Doğu Ekspresi'nde İstanbul için 1. mevki 820, II. mevki ücreti 750, lira. Ankara için 1. mevki 580, II. mevki 420 lira, Erzurum için ise 1. mevki 110, II. mevki 80 lira. I. yataklı 3200, 2. yataklı 2600 lira

Ayrıca Ankara'dan 18.55'de hareket eden Mehmetçik Treni 17.25'de Erzurum'dan ve dönüşler için de 06.30'da Kars'tan yola çıkar. Ücretleri Doğu Ekspresi'nin aynısı.

KARS'IN BAZI İLLERE UZAKLIĞI
KARS-İSTANBUL 1491 km.
KARS- ANKARA 1080 km.
KARS-SAMSUN 782 km.
KARS-KONYA 1179 km.
KARS- ANTALYA 1559 km.
KARS- BALIKESİR 1606 km.
KARS- MUĞLA 1792 km.
KARS -ADANA 1130 km.
KARS- İZMİR 1666 km.
KARS- BURSA 1468 km.
KARS- DİYARBAKIR 626 km.
KARS- ERZURUM 211 km.

KARS'IN İLÇELERİNE ULAŞIMI
ARALIK: 219 kilometre, 330 lira
ARDAHAN: 85 kilometre, 220 lira.
ARPAÇAY: 55 kilometre, 100 lira.
ÇILDIR: 80 kilometre, 220 lira.
DİGOR: 65 kilometre, 110 lira.
GÖLE: 77 kilometre, 220 lira.
HANAK: 100 kilometre: 275 lira.
IĞDIR: 180 kilometre, 275 lira.
KAĞIZMAN: 85 kilometre, 140 lira.
POSOF: 185 kilometre, 330 lira.
SARIKAMIŞ: 57 kilometre, 65 lira.
SELİM: 28 kilometre, 65 lira.
SUSUZ: 25 kilometre, 65 lira.
TUZLUCA: 130 kilometre, 220 lira.

SARIKAMIŞ:
Türkiye'de en uzun kayak mevsiminin yaşandığı Sarıkamış yöresine Kars'tan saat başı otobüs kalkıyor. 57 kilometre uzaklıkta olan Sarıkamış'a 110 liraya otobüsler. 50 liraya da belediye otobüsleri işliyor.

Sarıkamış'ta Sarı-Tur adlı ve 42 yataklı bir otel bulunuyor. bunun dışında Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğü'nün açık bulundurduğu Kayakevi var. Kayak yapanlar için bir tele-ski'nin de bulunduğu merkezde 1 devlet hastanesi, 4 eczane, 6 banka şubeasi, 2 benzin istasyonu var. Elektriği 220 volt.

Kars'ın en gelişmiş ilçesi olan Sarıkamış'ta halkın rağbet ettiği piknik yerleri içinde Soğuk Su, Acı Su, Muhabere, (Albay'ın Çeşmesi, Şırşır Suyu, Keklik Deresi sayılabilir.)

NEREDE KALINIR

Kars'da yaklaşık 70 konaklama tesi~i bulunuyor. Turistlerin kalabileceği kapasitede a oteller aşağıda veriliyor. Bu otellerin top] tak kapasitesi, 334. Bu tesisin ikisi turi.. ılgeli otel. Bunlardan Sortur Oteli, Sarıkamış'da bu..ınuyor.

TURİSTİK BELGELİ OTELLER

(4. SINIF)
(Tek kişi geceleme 600-700 lira arasında değişiyor).
Yılmaz (72), Temel Palas (50).

BELEDİYE BELGELİ OTELLER

(1. SINIF)
(Tek kişi geceleme 200-300 lira arasında değişiyor)
Bal Palas (60), Kervansaray (50), Asya (60), Sortur (42).

NEREDE NE YENİR

KARS'DAKİ LOKANTALARDA YEMEK ÜCRETLERİ

	I. SINIF	II. SINIF
Çorbalar	30.— TL.	20.— TL.
Izgaralar ve etler	75-85.— TL.	60-70.— TL.
Sebzeler	50.— TL.	35.— TL.
Tatlılar	35.— TL.	25.— TL.

OZEL YEMEKLERI

Kars mutfağı, değişik isimlerle anılan çeşitli yemeklerden oluşuyor. Bunların arasında "Kişmişli pilav" az yağ ve soğanla pişirilen etlerden oluşan "bozpörtme" ve bir çeşit etli yahni olan "hangel" sayılabilir.

Sulu bir et yemeği olan "bozbaş" ise, içine sarıkök denilen bir çeşit bitki ve nohut ilâve edildiğinde "piti" adıyla anılıyor.

Ayrıca yoğurt çorbası ile erişte pilavının ünlü olduğu Kars'da halkın değişik bir alışkanlığı var. Çok sevilen "paça çorbası" hemen her lokantada yapılıyor ama yalnızca sabahları.

ÖZEL GÜNLERI

Her yıl 21 martta Nevruz Bayramı ve 7 mayısta da Kağızman Çilek Bayramı kutlanıyor.

NELER SATIN ALINABILIR:

Kars'ın köylerinde kışın yapılan türlü el işleri ve halıları yazın satışa çıkarılır. Bunların arasında heybeler, kalpaklar, yün çoraplar, tiftik örme eşyalar yer alıyor.

Tarihinin çeşitli dönemlerinde savaş alanı haline gelen şehir, çoğu kez tahribata maruz kaldı. Kars'ta yoğun Selçuklu ve Osmanlı eserleri bulunuyor.

ERZİNCAN

DOGU ANADOLU BOLGESINDE ONEMLI BIR GEÇIT MERKEZI

★ Turizm yönünden süratle gelişen bu ilimizde 1939 yılında meydana gelen büyük depremde, tarihî turistik eserler haraboldu. Munzur Dağları, yörenin turistik açıdan en önemli değerini teşkil ediyor.

DOĞU Anadolu Bölgesi'nin Yukarı Fırat bölümünde yer alan Erzincan, turizm yönünden süratle gelişen bir ilimiz. 1939 yılında meydana gelen büyük deprem sırasında merkezdeki birçok tarihî ve turistik eserleri harap olan bu ilimiz, Erzurum - Sivas - Elâzığ - Trabzon şehirlerinin arasında bulunması nedeniyle önemli bir geçit merkezi.

Tarihî eserleri yanında ulaşım olanaklarının gelişmiş olması, birçok ille bağlantılı bulunması, şifalı suları ve gelişmiş bakırcılık sanatı ile ilgi çekici bir ilimiz olan Erzincan, Munzur Dağları'nın sağladığı turizm imkânlarına da sahip. Bu dağlar yaz mevsiminde soğuk kaynak suları, kış aylarında da karlı ve heybetli görünümüyle, kış sporları için turistlerin ilgisini çekiyor ayrı bir değer kazandırıyor.

Erzincan, kuzeyde Giresun ve Gümüşhane, doğuda Erzurum, güneydoğuda Bingöl, güneyde Malatya ve Elâzığ, batıda Sivas ile komşu. 11.903 kilometrekarelik bir alana yayılan bu ilimizin nüfusu 1980 sayımına göre 282.022.

Erzincan'ın merkez hariç 6 ilçesi bulunuyor. Bunlar, Çayırlı, Ilıç, Kemah, Kemaliye, Tercan ve Refahiye.

Bu yöremiz, çoğrafi konumu itibariyle Doğu Anadolu ve İç Anadolu bölgeleri iklimleri arasında özel bir yer işgal ediyor. Bu ilimizde kışlar soğuk ve donlu, yaz ayları sıcak, ilkbahar mevsimi de yağışlı geçiyor.

Erzincan'ın hangi tarihte kurulduğu kesin olarak bilinmiyor. Bununla beraber tarihi M.Ö. Mezopotamya'da yaşayan Sümer ve Akad'lara kadar dayanıyor. Erzincan Ulusal Kurtuluş Savaşı döneminde de hareketli günler yaşadı. Deprem bölgesindeki bu ilimiz, çeşitli zamanlarda meydana gelen depremlerden de çok büyük zararlar gördü.

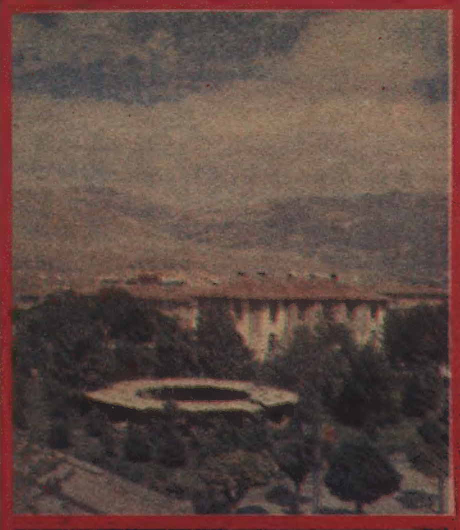

1939 depreminde yerle bir olan Erzincan, sonraki yıllarda adeta yeniden inşa edildi. Şimdi şehirde son derece modern binalar yükseliyor.

Erzincan ve çevresinde, tarihin eski dönemlerine ait çeşitli eserler bulunuyor. Erzincan Kalesi, Selçuklu döneminin damgasını taşıyan görkemli bir yapı.

NASIL GIDILIR

Erzincan'a otobüs ya da tren ile ulaşılabilir.

OTOBÜSLER:

Başak Turizm'in sefer saatleri şöyle:

İstanbul:

Her gün Erzincan'dan 11.00, 13.30, 17.30, 19.00'da ve İstanbul'dan 09.30, 11.30, 11.30, 18.00 ve 21.30'da otobüsler kalkıyor. Ücret 1100 lira.

Ankara:

İstanbul otobüsleri Ankara'dan da geçiyor. Ayrıca her gün Erzincan'dan 21.30'da ve Ankara'dan 19.00'da otobüs kalkıyor. Ücreti 700 lira.

İzmir:

Her gün Erzincan'dan 18.00'de ve İzmir'den 14.00'de otobüs kalkıyor. Ücreti 1200 lira.

TRENLE:

Erzincan'a Ankara'dan her akşam 18.55'de kalkan Mehmetçik Ekspresi ve İstanbul'dan her akşam 21.35'de kalkan Doğu Ekspresi gidiyor.

Doğu Ekspresi'nin İstanbul-Erzincan ücreti:
1. mevki 650 lira.
2. mevki 470 lira.

Yataklı:
1. mevki 3050 lira.
2. mevki 2450 lira.
3. mevki 1950 lira.

Mehmetçik Ekspresi'nin Ankara-Erzincan ücreti:
1. mevki 420 lira.
2. mevki 300 lira.

Ekspreste yataklı bulunmuyor.

ERZİNCAN'DAN BAZI İLLERE UZAKLIKLAR:

ERZİNCAN—İSTANBUL	1088 km.
ERZİNCAN—İZMİR	1263 km.
ERZİNCAN—KONYA	776 km.
ERZİNCAN—MUĞLA	1389 km.
ERZİNCAN—KARS	403 km.
ERZİNCAN—VAN	604 km.
ERZİNCAN—ANTALYA	1156 km.
ERZİNCAN—BALIKESİR	1203 km.

ERZİNCAN'DAN İLÇELERE ULAŞIM

ERZİNCAN—ÇAYIRLI	112 kilometre, 150 lira.
ERZİNCAN—İLİÇ	126 kilometre, Kemah'dan aktarma yapılır.
ERZİNCAN—KEMAH	47 kilometre, 150 lira.
ERZİNCAN—KEMALİYE	165 kilometre. Kolaylıkla vasıta bulunamıyor. Trenle gidiliyor.
ERZİNCAN—TERCAN	99 kilometre, 150 lira.
ERZİNCAN—REFAHİYE	71 kilometre, 100 lira.

NEREDE KALINIR

Erzincan'da kalınabilecek en iyi oteller arasında turistik belgeli konaklama tesisleri sayılabilir. Bunların arasında 2. sınıf Urartu ve Oral Otel ile 4. sınıf Evcan Oteli yer alıyor.

Erzincan'da toplam 561 yatak kapasiteli 12 konaklama tesisi bulunuyor.

Bunlar kalınabilecek en iyi otelleri.

TURISTIK BELGELI OTELLER

(Tek kişi geceleme 80-1050 lira arasında değişiyor).

Urartu Otel (116)

BELEDIYE BELGELI OTELLER

(1. SINIF)

(Tek kişi geceleme 200 lira).

Çelik Palas (35), Divan Palas (40), Efes (45), Evcen (45), Girne (50), Kent (50), Konae (35), Yeşilyurt (45), Beyrut (35).

(2. SINIF)

(Tek kişi geceleme 150 lira).

Sadık (30), Çiçek Palas (30).

NEREDE NE YENIR

LOKANTALARDA YİYECEK FIYATLARI:

	1. sınıf	2. sınıf
Çorba	30—35 lira	30 lira
Et	70 lira	65 lira
Sebze	55 lira	50 lira
Pilav	40 lira	35 lira
Tatlı	40 lira	35 lira

ÖZEL YEMEKLERİ

Erzincan'ın döneri ile su böreğinin tadına doyum olmaz.

NELER SATIN ALINABİLIR

Erzincan'a giderseniz bakır işleme tabak ve tepsilerden almamazlık etmeyin.

AKLINIZDA BULUNSUN

★ 1 devlet hastanesi, iki sağlık ocağı var.
★ Yaklaşık 15 eczane var.
★ 5 benzinci var.
★ PTT 24 saat açık.
★ Elektrik 220 volt.
★ Banka sayısı 15.

TÜRKLER'E ANADOLU'NUN KAPISINI AÇAN «MALAZGİRT ZAFERİ»NIN KAZANILDIĞI KUTSALTOPRAKLAR

MUŞ

Doğu Anadolu bölgesinin Yukarı Murat-Van bölümünde yer alan ilimiz, geometrik desenli kilimleri ile ünlü.

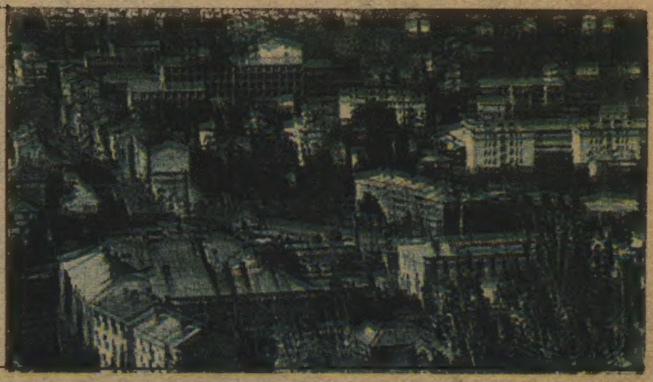

MUŞ, ulusumuza Anadolu'nun kapısını açan "Malazgirt Zaferi"nin kazanıldığı kutsal toprakları sinesinde taşıyan, bu yönüyle Türk tarihinde önemli bir yer işgal eden şirin bir ilimiz.

Doğu Anadolu Bölgesi'nin Yukarı Murat - Van bölümünde, Erzurum, Ağrı, Bitlis, Siirt ve Diyarbakır illeri ile çevrili olan Muş, 8.196 kilometrekarelik bir alana yayılıyor. Muş, Güneydoğu Toros dağlarının uzantısı olan Hacıreş dağlarının en yüksek kısımlarından Kurtuk Dağı'nın kuzeye açık yamaçlarında, Çar ve Karni dereleri vadileri arasında ovaya doğru açılan bir kesimde yer alıyor.

1980 sayımına göre, nüfusu 302.406 olan Muş'un, merkez hariç üç ilçesi var. Bunlar Bulanık, Malazgirt ve Varto.

Doğu Anadolu'nun tipik karasal ikliminin egemen olduğu bu böremizde, yazlar sıcak ve kurak, kışlar soğuk ve kar yağışlı olarak geçiyor. İlkbahardan yaza geçiş dönemi çok kısa olan Muş, 1555 yılında Kanunî Sultan Süleyman tarafından Akkoyunlu devletinden alınarak Osmanlı ülkesine katıldı.

Yüksek dağlarındaki yaylalarıyla ünlü olan bu ilimizde, birbirinden güzel göllerin efsaneleri de var. Bunlardan biri Evliya Çelebi'nin ünlü Seyahatnamesi'nde şöyle anlatılıyor:

"— Avcının biri, Muş dağlarında vurduğu kuşu gölde yıkarken, kuş canlanıp avcının elinden ucup gider. Böylece bu gölün ab-ı hayat olduğu ortaya çıkar. Bu sır duyulunca da göl bin parçaya bölünür, hangisinin hayat kaynağı olduğu bilinmez hale gelir."

Yine Evliya Çelebi'nin anlattığına göre, insanı ölmezliğe kavuşturan göller, bu yöremizdekiler. Bu göllerden Hızır ile İlyas'ın ab-ı hayat içtikleri inanışı nedeniyle bu göllere bu peygamberlerin adları verilmiş. Diğer göllerde de cinsî gücü arttıran, çocukların gelişmesini sağlayan, sara ve cüzzam gibi dertlere şifa verdiğine inanılan nitelikler bulunduğu belirtiliyor.

Son yıllarda turizm yönünden gözle görülür gelişme kaydeden Muş ilimiz, eşsiz doğa güzellikleri ile görülmeye değer. İlkbahar ve yaz aylarında yeşilliklerin çepeçevre sardığı bu ilimiz, kış sporları için de elverişli....

MALAZGİRT SAVAŞI

SAVAŞ, 26 ağustos 1071 cuma günü başladı. Selçuklu hükümdarı Alpaslan, savaşa girişmeden önce, Bizans İmparatoru Romanos Diyojeneis'e elçi göndererek, "kan dökülmemesini istediğini" bildirdi, barış teklif etti. İmparatorun bu öneriye tepkisi sert oldu. Alpaslan'a "Benim emrim altına girsin, gazabımdan kurtulsun" diye haber gönderdi.

Artık Alpaslan için savaştan başka yapılacak bir şey kalmamıştı. 1071 yılının son cumasında birlikte namaz kılındı, ordu bir hilal şeklinde düşmana karşı mevzilendi. Savaş uzun sürmedi, olağanüstü taktiklerle zafer aynı günün akşamı kazanılmış, mağrur Bizans İmparatoru ve komutanları esir alınmıştı.

Alpaslan, esir imparatora iyi davrandı. Romanos Diyojeneis Alpaslan'ın karşısına getirildiği zaman perişandı. Alpaslan, mağrur düşmanını Türklüğün karakterine uygun bir şekilde karşıladı, gönül okşayıcı sözler sarfetti ve onu serbest bıraktı.

Malazgirt zaferiyle Anadolu kapıları Türk ulusuna açılıyordu.

NERELERE GİDİLIR

● TARİHİ KALINTILAR

KALE: Bugün sadece yıkıntıları görülen 6. yüzyıldan kalma bir tarihî yapı.

SURP KARABET MANASTIRI: Değerli kabartmalar ve heykellerle süslü olan bir manastır.

ULUCAMI: Bir adı da "Şeyh Muhammed Mağribi Camii" olan bu yapı 1. Dünya Savaşı sırasında çok harap hale gelmiş. Çanlı ve Çengelli Kilise olarak da anılıyor.

ARSLANLI HAN: Harabe halindeki bina Selçuklular devrinden kalma.

ALAEDDİN CAMİİ: Çok harap durumda bulunan Selçuklulardan kalma. Minaresi renkli taştan yapılmış.

● DOĞAL GÜZELLİKLER

ZİYARET YAYLASI: İçinde bir türbe olduğu için bu adı alan yayla, Kızılziyaret dağında güzel bir piknik yeri. Havası ve soğuk sularıyla ünlü.

BULANIK GÖLÜ: Bulanık ilçesindeki bu yöremiz elverişli bir kamp ve av bölgesi.

NAZİK GÖLÜ: Bulanık'ın 30 kilometre güneyinde bulunan "Nazik Gölü" sazlık bir yapıya sahip. Ancak gölde bol miktarda balık bulunuyor.

MURAT SUYU: Murat Suyu çevresi de, son derece çekici doğa güzelliklerine sahip, gezilmeye, görülmeye değer yöremiz.

NASIL GIDILIR

Muş'un diğer illere otobüs ve tren ile bağlantısı var.

OTOBÜSLE

Muş-Tur Otobüs İşletmesi'nin sefer saat ve ücretleri şöyle:

İstanbul. Her gün İstanbul'dan 15.00'de ve Muş'dan 13.00'de otobüs kalkıyor. Ücret 1400 lira.

Ankara: Her gün Ankara'dan 16.00 ve 20.00'de Muş'dan ise, 13.00, 14.00 ve 17.00'de otobüs kalkıyor. Ücreti 950 lira.

İzmir: Her gün İzmir'den 15.00'de ve Muş'dan 14.00'de otobüs kalkıyor. Ücret 1400 lira.

Adana: Her gün Adana'dan 19.45'de ve Muş'dan 14.30'da otobüs kalkıyor. Ücreti 800 lira.

Gaziantep: Her gün Gaziantep'ten 22.00'de ve Muş'tan 14.30'da otobüs kalkıyor. Ücret 650 lira.

MUŞ'TAN BAZI İLLERE UZAKLIKLAR

MUŞ—İZMİR	1615 km.
MUŞ—İSTANBUL	1475 km.
MUŞ—ANKARA	1050 km.
MUŞ—ANTALYA	1351 km.
MUŞ—ADANA	798 km.
MUŞ—VAN	221 km.
MUŞ—MUĞLA	1710 km.
MUŞ—BALIKESİR	1576 km.
MUŞ—BURSA	1438 km.
MUŞ—GAZİANTEP	591 km.

MUŞ'TAN ILÇELERE ULAŞIM:

MUŞ BULANIK	128 kilometre, 170 lira.
MUŞ—MALAZGIRT	154 kilometre, 200 lira.
MUŞ—VARTO	55 kilometre, 100 lira.

TRENLE

Muş iline İstanbul'dan pazartesi, çarşamba ve cumartesi günleri saat 20.00'de kalkan Van Gölü Ekspresi gidiyor.

Ücretler:
1. mevki 760 lira
2. mevki 550 lira

Yataklı:
1. mevki 3160 lira.
2. mevki 2560 lira.
3. mevki 1660 lira.

ULKEMIZIN EN DAGLIK KESIMLERINDEN BIRINDE YER ALAN ILIMIZ

TUNCELİ

★ Bu yöremizde el dokumalarında üretilen kilimler, tabiî boyalı rengârenk yün çorap ve eldivenlerle, "çengel sakızı" olarak bilinen "kenger sakızı" yörenin başlıca özelliklerini oluşturuyor.

ÜLKEMİZİN en dağlık kesimlerinden birinde kurulu olan Tunceli ili, 7.746 kilometrekarelik bir alana yayılıyor.

1980 sayımına göre nüfusu 157.954 olan bu ilimizin yedi ilçesi bulunuyor. Bunlar Çemişkezek, Hozat, Malazgirt, Nazimiye, Ovacık, Pertek ve Pülümür.

Doğuda Bingöl, güneyde Elâzığ, batı ve kuzeybatıda Erzincan illeriyle çevrili olan bu ilimizde, dağlar arasında çeşitli büyüklükte ovalar yer alıyor. Yaz aylarında ova kesimleri son derece sıcak olan Tunceli'de, yükseklere çıkarsanız, bir bahar serinliği ile karşılaşacaksınız. Tunceli'ye 58 kilometre uzaklıktaki Munzır Çayı ile yemyeşil bir görüntü içinde olan Ovacık ilçesi Millî Park haline getirilen güzel bir mesire yeri. Bu çayın alabalıkları tüm Doğu Anadolu yöremizde ünlü.

Hozat ve Çemişkezek'in kilim dokumaları, yünden yapılan rengârenk renklerle bezenmiş çorap ve eldivenleriyle ünlü olan bu yöremizde, Tunceli-Pülümür arasındaki karayolunda bulunan Karagöl Çağlayanı ile Nazimiye ilçesindeki "Dereova Çağlayanı" görülmeye değer doğal güzellikleri oluşturuyor. Tunceli'nin bir de ünlü sakızı var. "Çengel Sakızı" olarak bilinen "Kenger Sakızı" yörenin başlıca özelliklerinden birini teşkil ediyor.

Yaz aylarında ova kesimleri bunaltıcı ölçüde sıcak olan Tunceli'de, yükseklere çıkarsanız püfür püfür bir bahar serinliği ile karşılaşacaksınız.

NERELERE GİDİLİR

● **TARİHÎ KALINTILAR**

URARTU KALINTILARI
Kentin 17 kilometre uzağında Üzümlü bucağında Altıntepe mevkiinde bulunuyor.

ŞİRİNLİ KALESİ
Tercan ilçesinin Konarlı köyünde bulunan "Şirinli Kalesi" ilginç bir tarihî yapı.

TÜRBELER—KÖPRÜLER

MAMAHATUN TÜRBESİ:
Tercan'da bulunan "Mamahatun Türbesi" Gıyaseddin Keyhüsrev tarafından annesi Huma Hatun için yaptırılmış.

KÖTÜR KÖPRÜSÜ
Tercan'da Tuzla suyu ile Karasu'un kesiştiği yerde Alaeddin Keykubat tarafından yaptırılan bu köprü, döneminin mimarî özelliklerini yansıtıyor.

KÜFERENCİ ANITI
Tercan ilçesinin Oğulveren Köyü'nde bulunan , han mimarisi tarzında inşa edilmiş bir yapı.

PERTEK KALESİ:
Pertek ilçesinde Murat nehri kıyılarında Selçuklu yapısı.

BAĞIN KALESİ
Mazgirt ilçesinin Faraç köyünde bulunan "Bağın Kalesi" Asurlular'dan kalma. Çivi yazılı bir sütun görülebilir.

SAĞMAN KALESİ:
Pertek ilçesinden 15 kilometre uzaklıktaki kale içinde 16. yüzyıldan kalma sancak beyi Salih Bey'in yaptırdığı bir de cami vardır.

● **CAMİLER**

ESKİ CAMİ
Çemişgezek'te bulunan Eski Cami, Selçuklular'dan kalma.

● **ETLİ SULTAN CAMİİ:**
Mazgirt'teki camide Selçuklulardan kalma.

BAYSUNGU CAMİİ
Pertek Kalesi'nin eteğinde 1372'de yapılmış.

● **DOĞAL GÜZELLİKLER**

KARAGÖL ÇAĞLAYANI
Pülümür-Kalan yolu üzerinde, güzel manzaralı piknik yeri.

DEREOVA ÇAĞLAYANI:
Nazimiye ilçesinde ağaçlık ortasında bir mesire yeridir.

● **ŞİFALI SULAR**

ANAFATMA MADEN SUYU
Tunceli-Ovacık yolu üzerindeki bu kaynak, çok şifalı bir su.

BAĞIN KAPLICASI
Mazgirt'te Periçayı kenarında bulunan kaplıcanın, mafsal romatizmasına iyi geldiği söyleniyor.

TUNCELİ

NASIL GIDILIR

OTOBÜSLER:
İstanbul:
Her gün Tunceli'den ve İstanbul'dan saat 17.00'de birer otobüs hareket ediyor. Ücreti 1350 lira.

Ankara:
Gene Tunceliler Otobüs Şirketi'nin her gün Tunceli'den saat 15.00'de ve Ankara'dan 17.00'de bir otobüs hareket ediyor. Ücreti 900 lira.

Mersin:
Tunceli'den saat 16.00'da ve Mersin'den saat 20.00'de birer araba hareket ediyor. Ücreti 900 lira.

TUNCELİ'DEN İLÇELERE ULAŞIM
TUNCELİ - ÇEMİŞKEZEK 93 kilometre, 250 lira.
TUNCELİ - HOZAT 48 kilometre 200 lira.
TUNCELİ - MAZGİRT 30 kilometre, 50 lira.
TUNCELİ - NAZIMİYE 35 kilometre 50 lira.
TUNCELİ - OVACIK 61 kilometre, 125 lira.
TUNCELİ - PERTEK 48 kilometre,. 120 lira.
TUNCELİ - PÜLÜMÜR 66 kilometre, 100 lira.

TUNCELİ'DEN DİĞER İLLERE UZAKLIKLAR
TUNCELİ - İSTANBUL 1217 km.
TUNCELİ - İZMİR 1392 km.
TUNCELİ - ANKARA 806 km.
TUNCELİ - ANTALYA 1229 km.
TUNCELİ - ADANA 674 km.
TUNCELİ - VAN 479 km.
TUNCELİ - SAMSUN 591 km.
TUNCELİ - TRABZON 394 km.
TUNCELİ - KONYA 905 km.
TUNCELİ - MERSİN 742 km.

NEREDE KALINIR

Tunceli'de toplam 285 yatak kapasiteli 6 konaklama tesisi bulunuyor. Tesislerin tümü de belediye belgeli otel. Tunceli'nin merkezinin yanı sıra ilçeleri de konaklama olanağı sağlıyor.

BELEDİYE BELGELİ OTELLER
(LÜKS SINIF)
(Tek kişi geceleme 500 lira)
Yüksel (40)
(1. SINIF)
(Tek kişi geceleme 275 lira)
Karabulut (50), Emek (50), Demir (60), Kent (60).
(2. SINIF)
(Tek kişi geceleme 150 lira)
Munzur (25)

NEREDE NE YENIR

LOKANTALARDA YEMEK ÜCRETLERİ

	LÜKS SINIF	1. SINIF	II. SINIF
Çorbalar	50,-TL.	25,-TL.	25,-TL.
Etler	100,-TL.	55,-TL.	50,-TL.
Sebzeler	80,-TL.	45,-TL.	40,-TL.
Tatlılar	75,-TL.	50,-TL.	40.-TL.

OZEL YEMEKLERI:

Tunceli'nin çömlek kebabı, tas kebabı ve kavurması ünlü.

NELER SATIN ALINABİLİR:

Tunceli'den "Cacım" adı verilen, elde dokunmuş ve kilime benzer battaniyelerinden satın alabilirsiniz. Bunun dışında gene el dokuma halılar, el işleri ilginizi çekecektir.

AKLINIZDA BULUNSUN

★ Tunceli'de bir devlet hastanesi ve 3 eczane bulunuyor.
★ Merkezde 4 benzin istasyonu görev yapıyor.
★ 6 banka şubesi var.
★ PTT 24 saat açık.
★ Elektrik 220 volt.

Anadolu'nun düşman işgali görmeyen illerinden biri olan Bingöl, yaylaları, sayısız buzul gölleri ile ilgi çekici bir yurt köşemiz.

BİR YAYLALAR ŞEHRİ

BİNGÖL

Bingöl yaylalarında tatil yaparsanız, çok kısa bir sürede yılın yorgunluğunu atacak, yeni bir yıl için enerji ve dinçlik kazanacaksınız.

DOĞU Anadolu Bölgesinde yer alan Bingöl'ün, bir bölüm toprakları Güneydoğu Anadolu bölgesinde yer alıyor. Sayısız buzul gölleri ve yaylaları ile ilgi çekici bir yöremiz olan Bingöl ve çevresi, ormanları ve şifalı sularıyla da güzel mesire yerlerine sahip.

1515 yıllarında Osmanlı yönetimine geçen bu ilimizin merkez hariç dört ilçesi var. Bunlar Genç, Karlıova, Kığı ve Solhan.

1980 sayımına göre nüfusu 228.702 olan Bingöl, 4 ocak 1936 yılında çıkarılan bir kanunla il haline geldi.

Doğu Anadolu bölgesinin Yukarı Fırat bölümünde yer alan Bingöl, doğuda Muş, kuzeyde Erzurum ve Ercincan, batıda Tunceli ve Elazığ, güneyde Diyarbakır illeri ile çevrili. Bu ilimizin yüzölçümü 8.125 kilometrekare.

Bingöl ve yöresinde kara iklimi egemen. Yazları sıcak ve kurak, kışları soğuk ve kar yağışlı geçiyor. Yağışlar kış aylarında kar, ilkbaharda yağmur şeklinde oluyor.

Bingöl, Anadolu'da düşman işgali görmeyen illerimizden biri. 1936 yılında il olan Bingöl'ün eski adı Çapakçur, Kitab-ı Mukaddes'e göre "Temiz su" veya "Cennet suyu" anlamına geliyor. Şehirle ilgili çeşitli efsaneler var. Bunlardan biri Köroğlu ile ilgili: Köroğlu Bingöl'de çıkan bir ırmağın (Çat suyu, Aras çayı ve bir başka su) getirdiği üç köpüğü içer ve yiğitlik, şairlik ve ölümsüzlük kazanır.

Bu yöremizle ilgili bir başka efsane de şöyle:

"Sıcak yaz aylarında bu yöremizde savaşan iki ordudan biri içecek su bulamaz. Savaş bitince bu ordunun komutanı durumu, diğer komutanlara anlatır. Komutanlardan biri dağlar arasındaki bir gölde su bulduklarını, yedeklerine aldıklarını söyler. Dağdaki gölü tarif eder. Komutan askerleriyle birlikte bu yöreye gidince, fışkıran kaynaktan oluşan yüzlerce göl görünce "Burası bir göl değil, bingöl" diye haykırır. İlin adı bundan kaynaklanır.

Sayısız buzul gölleriyle dolu olan bu ilimiz, bütünüyle ilgi çekici bir yurt köşemiz.

NERELERE GİDİLİR

KIR EVİ:
Elâzığ asfaltı üzerinde Bingöl'e 10 km. mesafede araziye hâkim bir tepe üzerinde tamamen ormanlarla kaplı ve buz gibi kaynak sularıyle tam bir huzur kaynağı bir gezi ve piknik alanı.

KAYAK EVİ:
Bingöl-Elâzığ asfaltı üzerinde Bingöl'e 20 km. mesa-

BİNGÖL

NASIL GİDİLİR?

OTOBÜSLE:
İstanbul:
Her gün Bingöl'den ve İstanbul'dan karşılıklı 12.00'de otobüs kalkıyor. Ücreti 950 lira.
Ankara:
İstanbul otobüsleri Ankara'dan da geçiyor. Ayrıca her gün Bingöl'den 16.00'da ve Ankara'dan 18.00'de otobüs kalkıyor. Ücreti 950 lira.

TRENLE: Bingöl'e Van Gölü Ekspresi ile gidilebilir. Tren İstanbul'dan 20.00'de kalkıyor ve Bingöl'ün ilçesi Genç'e geliyor, buradan Bingöl'e 50 liraya minibüs veya otobüsle ulaşılıyor. Tren ücretleri, 1. mevki 690 lira, 2. mevki 490 lira, tek yatak 3090 lira, iki yatak 2490 lira, üç yatak 1890 lira.

BİNGÖL'DEN DİĞER İLLERE UZAKLIKLAR

BİNGÖL - İSTANBUL	1362 km.
BİNGÖL - İZMİR	1502 km.
BİNGÖL - BURSA	1325 km.
BİNGÖL - BALIKESİR	1463 km.
BİNGÖL - VAN	334 km.
BİNGÖL - KONYA	948 km.
BİNGÖL - SAMSUN	736 km.
BİNGÖL - TRABZON	539 km.
BİNGÖL - ANTALYA	1238 km.
BİNGÖL - ANKARA	937 km.

BİNGÖL'DEN İLÇELERE ULAŞIM
BİNGÖL - GENÇ 22 kilometre, 60 lira.
BİNGÖL - KARLIOVA 76 kilometre 200 lira.
BİNGÖL - KİĞI 92 kilometre 350 lira.
BİNGÖL - SOLHAN 55 kilometre, 100 lira.

NEREDE KALINIR

Bingöl'de sadece belediye belgeli otel bulunur. 7 otelin toplam yatak sayısı 225.
NOT: Parantez içerisinde yatak sayısı veriliyor.

BELEDİYE BELGELİ OTELLER
(1. SINIF)
Tek kişi geceleme ücreti 350 lira.
Dağdelen (42), Sarıoğlu (40).
(2. SINIF)
Tek kişi geceleme ücreti 200 lira.
Atlı Palas (26), Kasım (30).
(3. SINIF)
Tek kişi geceleme 125 lira.
Park (40), Sarıoğlu (28), Yenişehir (19).

NEREDE NE YENIR

LOKANTALARDA YİYECEK FİYATLARI
Lokantalarda sınıf farkı yok.
Çorba 25 lira
Izgara 55 lira
Sebze 45 lira
Tatlı 25 lira
Salata 25 lira

ÖZEL YEMEKLERİ

Yüksek yaylalardaki kır çiçekleriyle beslenen arıların yaptığı ballar Bingöl kahvaltı sofralarının baş yemeği.

NELER SATIN ALINIR?

Bingöl'de satın alabileceğiniz eşyaların başındaü elde dokunmuş halı ve kilimler geliyor.

AKLINIZDA BULUNSUN

★ 1 devlet hastanesi, 1 sağlık ocağı var.
★ Eczane sayısı 5.
★ 4 benzin istasyonu bulunuyor.
★ 8 banka şubesi var.
★ PTT 24 saat açık.
★ Elektrik 220 volt.

fede bulunan kayak evinin yanında kır kahvesi mevcut. Kayak evi tesisleri, her türlü ihtiyaca cevap verebilecek durumda. Gece yatmak için otel kısmı banyo, duş, yemek, istirahat ve oyun salonu ihtiyacı karşılayacak şekilde yapılmış. Kayakçılar için değişik kayak pistleri ile teleferik tesisleri mevcut.

SOĞUK ÇEŞME:
Karlıova yolu üzerinde Bingöl'e 30 km. mesafede tamamen ormanlarla kaplı buz gibi suyu ve leziz etleriyle yapılan güveç ve tava yemeği ile isim yapmış bu yer görülmeye değer bir mesire yeri.

KIĞI KALESİ
Kığı kazasının doğu tarafında sarp ve çok yüksek bir kaya üzerinde bulunan kale, çok sağlam bir tarzda inşa edilmiş. En hâkim yerinde mescit duvarları olduğu söylenen yüksek bir yapı enkazı asırların dış etkisine karşı yekpare bir taş gibi eski halini muhafaza ediyor.

KELEK DERESİ
Kığı kazasının kuzeyinde ve kazaya 500 metre mesafede bol ve soğuk suları, asırlık ceviz ağaçları ile Kelek deresi Kığı kazasının en güzel mesire yeri.

KELHAÇ DERESİ
Kığı kazasının güneydoğu kesiminde tabiatın bütün güzelliklerinin bir araya toplandığı ve sarp dağlarla ormanların kapladığı bu bölge dağ keçisinden kekliğe varıncaya kadar bütün av hayvanlarının bulunduğu ve avcıların çok rağbet ettikleri bir yöremiz.

BİNGÖL YAYLALARI
Çok sağlam ve temiz havasıyle, adım başında buz gibi berrak sulariyle Bingöl'ün merkez, Genç, Kığı, Solhan ve bilhassa Karlıova kazasını kaplayan yaylaları görmeye değer bölgeler. Güney bölgesinden gelen hayvan sürüleri yaz aylarını bu yaylalarda geçirirler ve sonbaharda tekrar güney bölgesine inerler. Mevcut yaylalarda geceleri sırf yorganla yatmak mümkün değildir. Yağı, yoğurdu, peyniri, eti, sütü ve ayranı anlatmakla bitmeyecek kadar bol ve lezizdir. Yaylalarda 15 günlük bir dinlenme sizlere, bir yılın yorgunluğunu giderdiği gibi yine bir yıllık enerji ve dinçliği kazandıracak nitelikte.

DÜNYADA EŞİ OLMAYAN BİR MANZARA
Karlıova kazasının yaylalarının en büyüleyici özelliği, 3250 metre yükseklikteki ve Bingöl dağları üzerindeki Kaletepe'den güneşin doğuşunu seyretmek. Dünyada biri Himalaya dağlarında ve diğeri de Bingöl dağlarında olmak üzere iki yerde güneşin doğuşu çok değişik ve şahane. Tabiattaki bütün renkleri güneş doğarken güneş üstünde ve çevresinde değişik zaman ve yerlerde çıplak gözle 20-30 dakika rahatlıkla göz kamaşmadan görmek mümkün. Hattâ dönüşü bile fark edilebilmektedir. Bu manzarayı görmeden inanmak imkânsız olduğu gibi kelimelerle ifade edebilmek de güç. Ayın sarp tepenin 500-550 metre aşağısında ve gözün görebileceği noktaya kadar olan düzlüklerde irili ufaklı binlerce mavi renkte göller de bir doğa harikası.

KÖS (FAHRAN) KAPLICASI
Ağaçeli bucağına bağlı Kös köyündeki konaklama tesisi de bulunan kaplıcanın romatizma, nevralji, nefrit ve kadın hastalıklarına iyi geldiği söyleniyor.

«KAYISI»SI ILE UNLU BIR ŞEHRIMIZ

MALATYA

★ **İklim ve toprak özellikleri ile narenciye dışında her türlü meyvenin yetiştirildiği Malatya'da, kayısıdan sonra ilk sırayı "dalbastı kirazı" alıyor. Malatya Deneme ve Üretme İstasyonu, bu meyvelerin binlerce fidanını her yıl çevre illere dağıtıyor.**

TARİHİN çok eski dönemlerinden beri bir yerleşim alanı olan Malatya, tüm özellikleri yanında "kayısı"sı ile ünlü bir şehrimiz. Malatya denilince ilk akla gelen şey, kayısısı oluyor.

Bu yöremizde kurulu bir Hitit şehrinin adının "Maldiya" olduğu tesbit edildi. Bu ad, Asur veya Urartu yazılı kaynaklarında "Mildiya-Melid-Melidi ve Meliddu" biçimlerinde geçiyor. Aradan yüzyıllar geçtikten sonra, bu yerleşme alanına Roma döneminde "Melita" veya "Melitene" adı verildi. Bu adı, "Malatya" izledi.

Malatya'nın merkez hariç sekiz ilçesi var. Bunlar Akçadağ Arapgir, Arguvan, Darende, Doğanşehir, Hekimhan, Pötürge ve Yeşilyurt.

1980 sayımına göre nüfusu 606.996 olan Malatya, Adıyaman, Diyarbakır, Elâzığ ve Tunceli, Erzincan, Sivas, Kahramanmaraş illeriyle çevrili.

Malatya, doğu-batı transit yolu üzerinde bulunması nedeniyle bir uğrak yeri. Bu ilimizde yazları sıcak ve kurak, kışları çoğu kez kar yağışlı ve soğuk geçiyor. Bununla birlikte yörede Doğu, Güneydoğu ve İç Anadolu iklimlerinin özellikleri de görülebiliyor. Denizden yüksek olan bu ilimizin hava şartları oldukça sert.

İklim ve toprak yapısı, narenciye dışında her türlü ürünü yetiştirmeye müsait olan Malatya'da, bunlar arasında kayısı başta geliyor. Kayısı fidanı resmî sektörce üretildiği gibi, bu özel sektörce de yapılıyor. Bu yöremizde, kayısıdan sonra en ünlü meyve "dalbastı kirazı". Malatya Deneme ve Üretme İstasyonu bu meyvelerin fidanlarını çevre illere de gönderiyor.

Doğu bölgesinin gelişmiş illerinden biri de Malatya. İl, şehircilik yönünden de çok güzel. Geniş caddelerin çevresinde muntazam yapılar sıralanıyor. Bu ilimiz, transit yolların üzerinde bulunması nedeniyle bölgenin önemli bir uğrak merkezi.

NERELERE GİDİLİR

KERNEK:
Beydağı'nın eteklerinde ve şehrin merkezine 500 metre mesafede doğanın bir nimeti olan Kernek, Derme suyunun 21 basamaktan düştüğü gölün çevresinde kurulu. Hükümet meydanında, Yeni Camii, Fuzulî Caddesi, Orduevi önünden kanalboyu caddesi boyunca gidilebilir. 300 metre yükseklikteki şelâlenin hemen dibinde Kernek Gazinosu bulunuyor. Kernek, fizik ilminin doğaya nasıl tatbik edileceğini de ispatlamaya yeter. Dağdan inen tertemiz ve berrak suyun dağın eteğindeki bir fiskiyeden tekrar dağ boyuna nasıl fışkırdığı görülmesi ihmal edilmeyecek bir olay Kernek'teki gazintisini bitirenler daha sonra Beydağı'ndan inen suyun aktığı Kernek kanalı boyunca yürürlerse şehrin doğu kısmını gezmiş olurlar.

ORDUZU PINABAŞI:
Malatya - Elâzığ karayolunun 5. kilometresindeki Orduzu Pınarbaşı isimli kaynak ana yolun 150 metre kadar aşağısında. Suyun önüne çekilen bir bentle göl meydana getirilmiş ve hemen yanına yapılan tesisler sayesinde turistik bir hüviyet kazanmış. Yaz günleri bilhassa tatil günlerinde sabahın erken saatlerinde gidilmezse yer bulunamaz. Orduzu Pınarbaşı aynı zamanda bir balık menbaı.

HORATA:
Şehrin merkezine motorlu taşıtlarla 15 dakika uzaklıkta bulanan Horata, yemyeşil sulak bir mesire yeri. Yukarı Banazı köyüne yakın bir yerde bulunan Horata çayının en derinindeki taşlar bile suyun berraklığı sayesinde görülebiliyor.

SÜRGÜ:
Malatya - Kahramanmaraş şosesi üzerinde, Malatya'dan 70 km. uzaklıkta bir mesire ve kamp yeri. "Takas suyu" Sürgü'nün 150 metre kadar güneyinde çıkıyor.

● **TARİHÎ YERLER:**

YENİ CAMİİ:
Şehrin merkezinde bulunan Yeni Camii'nin bugüne kadar gelen kayıtlara göre halk tarafından yaptırıldığı anlaşılıyor. Zamanın müftüsü ve halkın teşebbüsüyle yapılmasına karar verilen caminin temeli de II. Abdülhamit'in yardımıyla atılmış. Kare bir zemin üzerine imar edilen caminin üzerinde tamamen silme ve düzme taşlar bulunuyor. Cami kubbesindeki işlemeler ise Anadolu çiniciliğinin en güzel örneklerini sergiliyor.

PAŞA KÖŞKÜ:
Şehrin merkezine 10 dakika mesafede ve Mücelli yolu üzerinde bulunan bu tarihî köşk, Süleyman Şakir Paşa tarafından yaptırılmış. Yusuf Ziya Paşa'nın hanımının mezarı burada bulunuyor, Sultan Abdülaziz'i tahttan indiren Hüseyin Avni Paşa'nın kızının mezarı da burada.

KAPALI ÇARŞI:
İl merkezinin en eski binalarından biri iken zamanın belediye hukuk müşavirinin, "Üzerinde meydan muharebesi yapılmayan yer tarihî değildir" demesi üzerine yıktırılmış ve yerine işhanı yapılmış. Bu yer Çınarlı Camii'nin güneyinde bulunuyor.

ASLANTEPE:
Şehre 20 dakika mesafedeki Orduzu nahiyesinin Aslantepe Mahallesi'nde bulunan tepe önemli bir arkeoloji merkezi. Sultan Murat zamanında, Mansur oğlu Hacı Mehmet isimli şahsın yaptırmış olduğu tarihî cami dikkat çekici, Venk'deki kilise, İn deresindeki mağaralar eski yol üzerinde. Muhtelif han kalıntıları, Bahçe Kültürleri İstasyonundaki geyik şekilleri ile süslü mozayik havuz kalıntısı tarihî eser olarak görülebilecek lerler.

ESKİ MALATYA:
Malatya ilinin en önemli tarihî eserleri bu kasabada bulunuyor. Şehre 11 kilometre uzaklıktaki bu kesimde çeşitli tarihî eserler var.

ULU CAMİİ:
Eski Malatya şehir surlarının ortasında yer alan Ulu Camii, Memlûk ve Osmanlılar tarafından onarılarak bugünkü halinde saklanabilmiş. Cami üzerindeki en eski kitabe —Rebiülevvel— 645 tarihli Batı Kapı kitabesi.

SİLAHTAR MUSTAFA PAŞA KERVANSARAYI:
Alac kapı semtinde bulunan saray, IV. Murat'ın silâhdarı Bosnalı Mustafa Paşa tarafından yapılmış.

● **KAPLICA VE İÇMELER**

BALABAN İÇMESİ:
Darende ilçesine bağlı Balaban bucağında bulunan "Balaban İçme"si, karayolu üzerinde. Konaklama tesisleri 100 yatak kadar. Lokanta ve gazinoları bulunur. İçilerek, kabızlık, şeker hastalığı, astım, böbrek taş ve kumları ile karaciğer ve safra yolları hastalıklarına tavsiye ediliyor. Çamur tedavisi romatizma ve cilt hastalıklarına iyi geliyor.

AŞAĞI İSPENDERE İÇMESİ:
İspendere köyünde bulunan bu içmenin bir moteli, gazino, lokanta ve sağlık ocağı bulunuyor. Banyo tedavisi nevraliji, nefrit ve cilt hastalıklarına iyi geliyor. Banyo tedavisi nevralji neorit ve cilt hastalıklarında faydalı.

ARAPKİR:
Malatya ilinin en önemli ilçelerinden biri. Fırat nehrinin 20 kilometre kadar batısında ve bu nehrin kollarından olan Arapkir suyunun açtığı geniş vadi üzerinde bulunuyor. Arapkir, Malatya'nın 90 kilometre kuzeybatısında. Kasaba, bağ ve bahçeler arasında güzel görünümlü bir ilçemiz.

DARENDE:
Malatya'nın 103 kilometre batısında, Fırat Nehri'nin bir kolu olan Tohma Çayı'nın üzerinde yer alıyor. Tohma Çayı'nın, Gürün'den çıkan bir kolu, Darende'nin içinden geçer. Bu vadi, İç Anadolu'nun yeşil bir köşesi. Sivas'tan güneye inen bir karayolu, Gürün'e dek hep bozkırlardan geçer. Fakat yol Gürün'e inince görünüm birden değişir. Gürün, cennetten bir parça. Darende, bu cennet vadisinin sonunda yer alıyor.

PÖTÜRGE:
Pötürge, Malatya'nın en engebeli yerinde yer alıyor. Sanki doğal bütün güçlükler bir araya gelmiş gibi. Pötürge'ye gitmek çok güç. Malatya ile ilişkisini karayolundan yapar.

MALATYA

NASIL GİDİLİR

OTOBÜSLE:
Özzafer Otobüs İşletmesinin Malatya ile bağlantılı otobüs seferleri şöyle:
İSTANBUL:
Her gün Malatya'dan 11.00, 15.00 ve 18.00'de, İstanbul'dan ise 13.00, 16.00 ve 19.00'da otobüs seferleri var. Ücreti 1150 lira.
ANKARA:
Her gün Malatya'dan 11.00, 15.00, 18.00, 19.00, 20.00, 20.30'da ve Ankara'dan 19.30, 20.00'de otobüs seferleri var. Ücreti 750 lira.
İZMİR:
Her gün Malatya'dan 19.00'da ve İzmir'den 20.30'da otobüs kalkıyor. Ücreti 1100 lira.
MERSİN:
Her gün Malatya'dan 10.30 ve 20.30'da kalkan otobüsler önce Adana, sonra Mersin'e giderler. Dönüşlerde ise Mersin'den 08.00 ve 20.00'de, Adana'dan da 08.30 ve 20.30'da hareket ederler. Adana 450, Mersin ücreti ise 500 lira.

UÇAKLA
İstanbul ile Malatya arasında salı ve cumartesi günleri karşılıklı olarak Ankara aktarmalı birer uçak seferi var. İstanbul kalkış saati salı günü 10.00, cumartesi günü saat 07.00. Malatya'dan kalkış saati salı günü 12.55 ve cumartesi günü saat 10.40. Ücret 5000 lira.
İzmir ile Malatya arasında salı ve cumartesi günleri Ankara aktarmalı uçak seferleri yapılıyor. İzmir kalkış saati salı günü 07.00 ve cumartesi günü 07.00. Malatya kalkış saati salı günü 12.55, cumartesi günü 10.40. Ücret 6400 lira.
Ankara ile Malatya arasında salı ve cumartesi günleri uçak seferleri yapılıyor. Ankara'dan salı günü kalkış saati 11.30 ve cumartesi günü saat 09.00. Malatya'dan kalkış saati salı günü 12.55 ve cumartesi günü 10.40. Ücret 2650 lira.

TRENLE
Malatya iline İstanbul'dan iki tren gidiyor. Biri pazartesi, çarşamba, cumartesi günleri saat 20.00'de kalkan Van Gölü Ekspresi ve diğeri pazar, salı, perşembe, cuma günleri saat 20.00'de kalkan Güney Ekspresi
Her iki trende ücretler şöyle:
1. mevki 620 lira, 2. mevki 440 lira, tek yatak 3020 lira iki yatak 2420 lira, üç yatak 1520 lira.

MALATYA'DAN BAZI İLLERE UZAKLIKLAR

Malatya - İstanbul	1116 km.
Malatya - İzmir	1240 km.
Malatya - Ankara	675 km.
Malatya - Antalya	976 km.
Malatya - Bursa	1063 km.
Malatya - Balıkesir	1201 km.
Malatya - Van	596 km.
Malatya - Muğla	1335 km.
Malatya - Samsun	607 km.
Malatya - Mersin	489 km.
Malatya - Adana	421 km.

MALATYA'DAN İLÇELERE ULAŞIM
Malatya - Akçadağ - 33 kilometre, 80 lira.
Malatya - Arapkir - 115 kilometre, 250 lira.
Malatya - Arguvan - 60 kilometre, 150 lira.
Malatya - Darende - 96 kilometre, 200 lira.
Malatya - Doğanşehir - 55 kilometre, 80 lira.
Malatya - Hekimhan - 75 kilometre, 200 lira.
Malatya - Pütürge - 72 kilometre, 275 lira.
Malatya - Yeşilyurt - 11 kilometre, belediye otobüsleri ile 15 lira.

NEREDE KALINIR

Malatya'da toplam 1055 yatak kapasiteli 24 konaklama tesisi bulunuyor. Bu tesislerden yalnızca 2'si turistik belgeli otel.
Not: Parantez içerisinde yatak sayısı veriliyor.

TURİSTİK BELGELİ OTELLER
(4. SINIF)
(Tek kişi geceleme 480 lira)
Sinan (100), Kent (100).

BELEDİYE BELGELİ OTELLER
(LÜKS SINIF)
(Tek kişi geceleme 250 lira)
Coşkun (40), Park (40), Çınar (70), Pehlivan Palas (60), Şeker Palas (60), Mişmiş (60), Emek (50).
(1. SINIF)
(Tek kişi geceleme 250 lira)
Kantar (40), Fırat (50), Babacan (30), Yardımcı (30), Şato (40), Arapkir (35), İstanbul (50), Mercan Palas (50), Merkez (40), Gün (40), Malatya Palas (40), Levent (70), Şehir Palas (60), Otogar (50), Çağlayan (40).

NEREDE NE YENİR

MALATYA'NIN LOKANTALARINDA YEMEK ÜCRETLERİ

	1. SINIF
Çorba	25.- TL.
Izgaralar ve etler	55.- TL.
Sebzeler	45.- TL.
Salatalar	25.- TL.

ÖZEL YEMEKLERİ

Malatya, kayısısı ile ün yapmış bir kent. Yaprak sarma, kağıt kebabı, kuzu dolma ve patlıcanlı tavasının yanı sıra köfte çeşitleri ilgi çekiyor. İçli köfte, çiğ köfte ve ekşili köfte bunlardan birkaçı.

NELER SATIN ALINABİLİR

Malatya'dan bakır eşyalar, halı, kilim yün çorap, el örme işleri ve oymalı yemeniler gibi çeşitli el sanatları ürünleri satın alabilirsiniz.

ÖZEL GÜNLERİ

Her yıl 16 - 17 - 18 temmuz günlerinde "Kayısı Şenlikleri" yapılıyor.

AKLINIZDA BULUNSUN

★ Malatya'da 1 devlet, 1 Sosyal Sigortalar ve 2 özel hastane, 12 sağlık ocağı ile 35 eczane bulunuyor.
★ Kentte tüm bankaların şubeleri var.
★ 22 benzin istasyonu var.
★ PTT 24 saat açık, otomatik telefon görüşmesi yapılabiliyor. Kod numarası 8211.
★ Elektrik 220 volt.
★ Turizm bürosu çalışma saatleri içinde size yardımcı olacaktır.

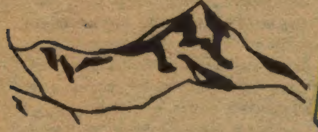

AĞRI

★ Eski adı "Ararat" olan Ağrı Dağı 5.165 metreye kadar yükseliyor. "Nuh'un Gemisi" efsanesi yanında, bu yöremizde dünyada Alaska'dan sonra ikinci sırayı alan "Göktaşı Çukuru" bulunuyor. Ağrı Dağı, temmuz ve ağustos aylarında dağcıların âdeta istilâsına uğruyor.

"Nuh'un Gemisi", İshak Paşa Sarayı, Alaska'dan sonra dünyada ikinci büyüklükteki "Göktaşı Çukuru" ile adını yurdumuzun en yüksek dağı, 5165 metreye kadar yükselen "Ağrı"dan alan bir ilimizdeyiz.

Yeryüzünde başka yerlerde görülmesi mümkün olmayan olağanüstü değerlere sahip olan bu ilimiz, başta "Nuh'un Gemisi" olmak üzere çeşitli efsanelerin dilden dile dolaştığı bir yöremiz.

11.376 kilometrekarelik bir alanda kurulu olan Ağrı'nın merkez dahil sekiz ilçesi var. Merkez ilçenin adı Karaköse. Diğerleri ise, Diyadin, Doğubeyazıt, Eleşkirt, Hamur, Patnos, Taşlıçay ve Tutak. Ağrı'nın nüfusu, 1980 sayımına göre, 368.009.

Bu ilimiz, kuzeyde Karasu - Aras dağları ve Kars, batıda Erzurum, güneybatıda Muş, güneyde Tedürük ve Süphan dağları ile Bitlis ve Van'la sınırlı.

Doğubeyazıt'tan 35 kilomtre uzakta, Gürbulak sınır kapısından sola ayrılan yolda, İran sınırına 2 kilometre kadar yaklaştığınız zaman, "Meteor Çukuru" ile karşılaşacaksınız.

Ağrı Dağı, güneşin zirvesinden doğuşu hayranlıkla izlenen görkemli görüntüler veriyor. Doğubeyazıt'a 60 kilometre uzaklıktaki Balık Gölü, güzel manzarası ve enfes balıkları ile dinlendirici bir yer. Bu yöremizde Diyadin kaplıcalarının romatizma, lumbago gibi hastalıklara iyi geldiği biliniyor. Ağrı'ya 5 kilometre uzaklıktaki Dambat kaplıcalarının ise deri ve cilt hastalıklarına iyi geldiği söyleniyor.

Ağrı'daki Şir-Şivar tepesi de günün her saatinde eşsiz manzaraların seyredilebileceği bir kesim. Bu yöremizde el sanatı olarak daha çok yünden örülmüş, çorap, eldiven, başlık ve benzerleri bulunuyor. Doğubeyazıt'ın Tahiki köyünde ise, çok değerli heybe ve kilimler yapılıyor.

Ağrı, soğuk bir kıştan sonra, iklim ve öteki özellikleriyle cenneti anımsatacak nitelikte bir şehrimiz.

NERELERE GİDİLİR

İSHAK PAŞA SARAYI: Doğu Beyazıt'a 5 kilometre uzaklıkta bulunan "İshak Paşa Sarayı" Osmanlı, Fars ve Selçukî uygarlıklarını bünyesinde toplamış büyük bir tarihî yapı. Harem dairesindeki kitabeye göre 1784 yılında yapılmış. Selâmlık Dairesi, camii, Harem Dairesi, aşevi (Darülziyafe) hamam, muayede salonları, takkapılar, türbe ve avludan meydana geliyor.

AĞRI DAĞI: İlin en fazla turist çeken yeri. Türkiye'nin en yüksek dağı Büyük Ağrı. (5165 m.) ile Küçük Ağrı (3925 m.) zirvelerini 2678 metre yükseklikte Serdarbulak Geçidi ayırıyor. Yılın her ayında zirve karla örtülü. Yerli ve yabancılar dağın çeşitli yüksekliklerinde yaz boyu kamp kuruyor. Son yıllarda Nuh'un gemisini arama heyetleri Ağrı Dağı'nın önemini bir kat daha arttırmış durumda.

METEOR ÇUKURU: Dünyanın en geniş çukurlarından ikincisidir. 70 - 80 yıl evvel düşen bir göktaşı bu çukuru açmıştır. Gürbulak hudut kapısı ile Sarıçavuş köyü arasında. İran hududuna 2 kilometre uzaklıkta bulunuyor. Çukurun genişliği 35, derinliği 60 metredir.

ŞİR SİVAR TEPESİ: Güneşin doğuşunu seyretmek için çıkılan tepe. Şahane manzarası var.

BALIK GÖLÜ: Doğu Beyazıt'a 60 kilometre uzaklıkta, Suluçem bucağında bulunan "Balık Gölü"nün alabalıkları çok meşhur. Denizden 2241 metre yükseklikte olan Balık Gölü'nün ortasında küçük bir ada var. Bu ada üzerinde tarihî kalıntılar bulunuyor.

MAYA KÖYÜ VE OYULMUŞ KAYALAR: Diyadin'e 15 kilometre uzaklıkta Yüksek kayalara oyulmuş mağaralar ve mezarlar, tarihî değer taşıyor.

PATNOS — ANZAVUR TEPESİ: Patnos'un 4 kilometre kuzeybatısında bulunan Anzavur tepesinde Urartulara ait Halidi Mabedi, Girik Tepe üzerinde de Urartulara ait saray kalıntıları bulunuyor.

KAN KALESİ: Tutak ilçesine 20 kilometre uzaklıkta, Kelekulu köyü yakınlarında Kale-i Hum (Kan Kalesi) adında bir kalenin izleri görülüyor. Ayrıca, aynı bölgede eski mezarlar, yeraltında kilise, Atabindi köyü yakınlarında da Yavuz Sultan Selim'in yaptırdığı Nadirşeyh Köprüsü'nün kalıntıları var.

HAVARAN KALESİ: Hamur ilçesinde Sulçuklulardan kalma bir kümbet, kale ve emsalsiz tabiî güzellikler bulunuyor.

TOPRAKKALE TARİHİ CAMİİ: Eleşkirt ilçesinin Toprakkale köyünde 1887'de yapıldığı anlaşılan kubbeli camii onarılmış.

KÜPKIRAN VE KARABEGÖL KALESİ: İlin 20 kilometre doğusundaki bu iki köy arasında bulunan eski tarihî kale kalıntıları.

ŞİFALI SULAR

DİYADİN KAPLICALARI: Diyadin kaplıcaları, Ağrı'nın 55 Km. güneydoğusunda kendi adını taşıyan ilçeye 3 kilometre uzaklıkta bulunuyor. Özellikle kükürt ve demiri ihtiva eden kaplıca suları romatizma, siyatik ve lumbago ağrıları için birer şifa kaynağı. Diyadin kaplıcaları, aynı yörede bulunan beş kaplıcadan oluşuyor. Bunlar: Yılanlı, Köprü, Davut, Aşağı Kent ve Yukarı Kent. Öteden beri yerli ve yabancı turistlerin büyük ilgisini çeken kaplıcalar ancak yeni yeni değer kazanıyor. Bunlar arasında Yılanlı Kaplıcası adı verilen ve keskin bir kükürt ihtiva edeni en çok rağbette olanı. Yabancı turistler, buradan doldurdukları şişeleri ülkelerine götürüyor.

DAMBAT KAPLICALARI: Ağrı'ya 5 Km. uzaklıkta Dambat köyünde bulunan kaplıcalar deri, cilt ve romatizma hastalıkları için bilinen şifa yeri.

NASIL GİDİLİR

Ağrı ilinde havaalanı yok, ancak Erzurum'a uçakla gelindikten sonra, buradan otobüsle 183 km uzaklıktaki Ağrı'ya gidilir. Erzurum - Ağrı arasında otobüsler 250 liraya çalışıyorlar. İki il arasındaki yol: 2.5 saatte alınıyor. (Erzurum'a gelen uçak için Erzurum ili ulaşımına bakınız).

Ayrıca Ağrı'nın diğer illerle otobüs ve tren bağlantısı var.

OTOBÜSLE

Tanrıverdi Turizmin Ağrı'dan İstanbul, Ankara ve İzmir'e direkt seferleri var.

Her gün Ağrı'dan 08.00'de İstanbul'a, 15.00'de Ankara'ya ve 13.00'de İzmir'e seferi var.

Ağrı'ya dönüşler ise, İstanbul'dan 12.00, Ankara'dan 15.00 ve İzmir'den 16.30'da yapılıyor.

İstanbul ve İzmir 1500, Ankara ise 1000 lira.

AĞRI'DAN DİĞER İLLERE UZAKLIKLAR

AĞRI—İSTANBUL	1463 km.
AĞRI—İZMİR	1638 km.
AĞRI—ANTALYA	1531 km.
AĞRI—KARS	173 km.
AĞRI—TRABZON	472 km.
AĞRI—BURSA	1440 km.
AĞRI—ADANA	1005 km.
AĞRI—VAN	229 km.
AĞRI—KONYA	1151 km.
AĞRI—BALIKESİR	1578 km.

AĞRI'DAN İLÇELERE ULAŞIM

AĞRI—DİYADİN	62 kilometre, 100 lira
AĞRI—DOĞUBEYAZIT	96 kilometre, 200 lira.
AĞRI—ELEŞKİRT	34 kilometre, 75 lira
AĞRI—PATNOS	79 kilometre, 200 lira.
AĞRI—TAŞLIÇAY	31 kilometre, 75 lira.
AĞRI—TUTAK	43 kilometre, 100 lira.

NEREDE KALINIR

BELEDİYE BELGELİ OTELLER

(1. SINIF)

(Tek kişi geceleme ücreti 250 lira).

Acar Palas (113), Kılıç Palas (76), Ferman (107), Akbulut (70).

(2. SINIF)

(Tek kişi geceleme ücreti 150 lira).

Gök (50), Divan Palas (38), Ezgi (47).

NEREDE NE YENİR

LOKANTALARDA YİYECEK FİYATLARI

Lokantalar 2. sınıftır.	II. SINIF
Çorba	30 lira.
Etli yemekler	60 lira.
Sebzeler	50 lira.
Döner	60 lira.
Tatlı	30 lira.

ÖZEL YEMEKLERİ:

Ağrı ilinin döneri çok ünlü.

NELER SATIN ALINIR?

Ağrı'ya giderseniz halılarımı beğeneceksiniz.

AKLINIZDA BULUNSUN

★ 1 askerî ve 1 devlet hastanesi var.
★ Eczane sayısı 5.
★ 5 benzin istasyonu var.
★ PTT 24 saat açık.

ÜLKEMİZİN EN BÜYÜK GÖLÜNÜ İÇİN ALAN İLİMİZ VAN

Tarihin en eski dönemlerinden beri çeşitli uygarlıklara sahne olan bu bölgemiz, yoğun tarihî eserler ve üstün doğa zenginlikleriyle dolu. Van, gölü kadar kedisi ile de ünlü. Bu ilimize özgü gümüş işlemeleri dünyanın her yanında aranan el sanatı.

Van ilimizde, şehir merkezinde yükselen dağlar çıplak. Bu yükseltilerin hiçbir kesiminde ağaç toplulukları yer almıyor. Yeşillik kesimler daha çok eteklerde ve göl çevresinde bulunuyor.

VAN denilince, akla ilk gelen nedir?

Kuşkusuz buna herkesin vereceği cevap aynı olacak: Van Gölü ve Van kedisi.

Van, Doğu Anadolu bölgemizin en kalabalık şehirlerinden biri olduğu kadar, serin havası, şifalı suları, üstün tabiat güzelliklerine sahip bir ilimiz. Türkiye'nin en büyük gölü "Van Gölü' nün çevresi, bu bölgemizin en güzel kesimi. Kıyılarında plajlar bulunan Van Gölü'nün çevresinde kamp olanakları da var.

Van, Doğu'da İran, Batı'da Bitlis, kuzeyde Ağrı, güneyde Hakkâri ve Siirt illeriyle sınırlı.

Denizden 1720 metre yükseklikte, 19.069 kilometrekarelik bir alana yayılan bu ilimizin merkez hariç 7 ilçesi var. Bunlar, Başkale, Çatak, Erciş, Gevaş, Gürpınar, Muradiye ve Özalp.

Van'ın nüfusu 1980 sayımına göre, 468.646.

Van Gölü bölgesinin, coğrafî yönden en önemli unsurlarını, bölgenin kuzey ve batısındaki volkanlar meydana getiriyor. Van dağlarının kuzeyinde Çaldıran ovası, Muradiye ve Van Gölü'nün kuzeyi Nemrut'a kadar kesintisiz volkanik bir tabaka ile örtülü.

Göl havzasının en geniş kısmı, İran'a komşu olan Van ilinin kurulmuş olduğu alan. Bu kesimde çok yüksek ve geniş yaylalar bulunuyor. Arazi doğudan göle doğru meyilli bir biçimde alçalıyor. Bu sınırları içinde gerek düzde, gerek dağda hiçbir yerde bir ağaç topluluğuna rastlanmıyor.

Doğu Anadolu bölgesinin en büyük "Kapalı Havza"sı olan Van bölgesi, iklim bakımından, bazı farklılıklar gösteriyor. Bölge karasal iklime tabi olmasına rağmen, daha ılıman. Bölgede daha çok iki mevsim kendini gösteriyor. Biri yağmur ve kar, diğer kurak mevsim. Bu iki mevsimi haziran ayı ayırıyor.

VAN GÖLÜ

Tuzlu göller grubuna giren, ülkemizin en büyük gölü, "Van Gölü"nün suları, klor, sülfat ve karbonhidratlı.

Bu gölümüzde çeşitli tuzların oranları şöyle:

Klor ve Brom	% 27.08
Sülfat	% 11.95
Karbonat	% 20.71
Sodyum Klorür	% 38.84
Magnezyum	% 0.57

Van Gölü'nün tuzluluk derecesi ise, binde 210 olarak saptanmış. Buna göre, normal deniz suyundan altı kere daha az tuzlu.

Gölün suyuna sodalı denilmesinin nedeni de sodyum karbonat oranının yüksek olması. Bundan dolayı göl suları, çevre halkı tarafından temizlik işlerinde kullanılmakta, çamaşırlar yıkanırken bu özelliği nedeniyle sabun bile kullanılmaya ihtiyaç duyulmuyor.

Van Gölü, dördüncü zaman yağış devirlerinde var olduğu bilinen daha büyük bir gölün, biraz daha küçülmüş bir biçimi.

NASIL GİDİLİR

Van'ın çevre illerle otobüs bağlantısını Van Gölü Otobüs İşletmesi sağlıyor. Van Gölü Otobüs İşletmesi'nin sefer saatleri şöyle:

İSTANBUL:
Her gün İstanbul'dan saat 21.00 ve Van'dan 16.30'da bir otobüs kalkıyor. Ücreti 1500 lira.

ANKARA:
Her gün Ankara'dan 18.00'de ve Van'dan 13.00, 16.30 ve 17.00'de otobüs seferleri var. Ücreti 1200 lira.

İZMİR:
Her gün İzmir'den 21.00, Van'dan 13.00'de otobüs kalkıyor. Ücreti 1600 lira.

ERZURUM:
Her gün Van'dan 07.00, 12.00 ve 15.30'da, Erzurum'dan ise 07.00, 12.00 ve 18.00'de otobüs seferleri var. Ücreti 500 lira.

TRENLE:
Van iline, Van Gölü Ekspresi gidiyor. Tren, pazartesi, çarşamba ve cumartesi günleri İstanbul'dan saat 20.00'da kalkıyor. Önce Van Gölü kıyısındaki Tatvan ilçesine (Bitlis'in ilçesi) gelen trenin yolcuları feribotla gölün diğer kıyısındaki Van iline geçiyorlar.

Van Gölü Ekspresi'nin ücretleri şöyle:

1. mevki 760 lira, 2. mevki 550 lira. Tek yatak 3160 lira, iki yatak 2560 lira, 3 yatak 1660 lira.

Feribot ücretleri:

Her gün sefer yapan feribotlarda tam bilet 60 lira, öğrenci 40 lira, subay 50 lira, er 25 lira, yatak ile yolculuk edenlerden ayrıca 50 lira yatak parası, alınıyor.

UÇAKLA:
Ankara ile Van arasında pazartesi, çarşamba, cuma ve pazar günleri birer uçak seferi var. Ankara kalkış saati 11.35, Van'dan kalkış saati 13.45. Ücret 3500 lira.

İstanbul'dan Van'a Ankara aktarmalı olarak pazar günleri saat 08.00'de ve pazartesi, çarşamba, cuma günleri saat 10.00'da birer uçak var. Van'dan İstanbul'a Ankara aktarmalı pazartesi, çarşamba, cuma ve pazar günleri saat 13.45'de birer uçak var. Ücret 5000 lira.

İzmir'den Van'a Ankara aktarmalı olarak pazartesi, çarşamba, cuma ve pazar günleri birer uçak var. İzmir kalkış saati 07.00. Van'dan kalkış saati 13.45. Ücret 7250 lira.

VAN'DAN İLÇELERE ULAŞIM

Van - Başkale - 117 kilometre, 185 lira. (Otobüs ile).
Van - Çatak - 80 kilometre, 210 lira. (Minibüs ile).
Van - Erciş - 99 kilometre, 150 lira. (Otobüs ile).
Van - Gevaş - 41 kilometre, 50 lira. (Otobüs ile).
Van - Gürpınar - 28 kilometre, 50 lira. (Otobüs ile).
Van - Muradiye - 83 kilometre, 200 lira. (Minibüs ile).
Van - Özalp - 55 kilometre, 200 lira. (Minibüs ile).

VAN'DAN DİĞER İLLERE UZAKLIKLAR

Van - İstanbul	1692 km.
Van - İzmir	1823 km.
Van - Ankara	1271 km.
Van - Konya	1269 km.
Van - Antalya	1478 km.
Van - Muğla	1837 km.
Van - Balıkesir	1797 km.
Van - Erzurum	412 km.
Van - Samsun	983 km.
Van - Zonguldak	1535 km.

NEREDE KALINIR

Van'da turistlerin rahatlıkla kalabileceği toplam 680 yatak kapasiteli 9 konaklama tesisi bulunuyor. Bunlardan başka 150 yataklı bir turist tesisi de inşaat halinde. Van, aşağıda isimleri yazılı otellerinin dışında da konaklama olanağı tanıyor, ancak bunlar turistik açıdan yetersiz.

TURİSTİK BELGELİ OTELLER
(4. SINIF)
(Tek kişi geceleme 450 lira)

Beşkardeş (100), Bayram (60), Kent (75), Tekin (140), Bahçeli (110).

BELEDİYE BELGELİ OTELLER
(2. SINIF)
(Tek kişi geceleme 175-400 lira arasında değişiyor)

Tahran (75), Divan (40), Adapalas (40), Yıldız Palas (40).

NEREDE NE YENİR

VANDAKİ LOKANTALARDA YEMEK ÜCRETLERİ

	1. SINIF
Çorbalar	40.- TL.
Etler ve Kebaplar	110-140.- TL.
Sebzeler	110.- TL.
Pilavlar	80.- TL.
Zeytinyağlı yemekler	60-70.- TL.
Salatalar	60.- TL.
Tatlılar	80.- TL.

ÖZEL YEMEKLERİ

Pancar otu, küçük doğranmış et, yumurta karışımından yapılan "ekşili", dağda yetişen bir çeşit bitkiden yapılan, ekşi tadı veren "uçkun" ve çılbır Van'ın en sevilen ve aranan yemekleri.

NELER SATIN ALABİLİRSİNİZ?

Van'dan topraktan yapılan testi, çanak-çömlek ve benzeri eşyaların yanı sıra halı, kilim, çorap, eldiven gibi el sanatlarının yansıtıldığı eşyalar satın alabilirsiniz.

AKLINIZDA BULUNSUN

★ Van'da 1 devlet hastanesi, 3 sağlık ocağı ve 13 eczane bulunuyor.
★ Elektrik 220 volt.
★ PTT 24 saat açık, otomatik telefon görüşmesi yapılabiliyor. Kod numarası 0611.

Van, gerek coğrafi konumu, gerek yeraltı ve yerüstü zenginlikleriyle Anadolu'daki insanlık gelişiminin hareket noktası olarak kabul edilen bir bölgede yer alıyor. Burası, birçok kültürlerin de merkezi olmuş. Van bölgesi. 1514 yılında Yavuz Sultan Selim'in, Şah İsmail Safevi'ye karşı kazandığı Çaldıran zaferinden sonra Osmanlı egemenliğine girdi.

Bu güzel yurt köşemiz. 1. Dünya Savaşı'nda kötü günler geçirdi. 20 mayıs 1915'te Rusların bölgeyi işgali üzerine, burası bir azınlığa teslim edildi. Rusların bu uygulamasından sonra Ermeniler, bu bölgedeki halkımıza yapmadıkları mezalimi bırakmadılar, insanlık dışı saldırılarda bulundular.

Van, bu talihsizlikten 2 nisan 1918'de kurtuldu, kahraman Türk ordusu Van'ı Ermenilerden geri aldı.

Bu yöremiz doğal güzellikleri yanında yoğun tarihî eserleriyle de turistik yönden gelişmiş, sadece Türkiye için değil, dünyada da özel bir yeri olan güzel bir yurt köşemiz. Kültür etkenliği ve etnografik yapısıyla da ünlü olan bu şehrimizde, el sanatları da gelişmiş. Özellikle gümüş işleme sanatı dünyaca meşhur.

Av olanakları da geniş olan bu yöremizde daha çok keklik, ördek, tavşan, dağkeçisi, dağkoyunu ve balık avlamak mümkün.

NERELERE GİDİLİR?

AKTAMAR ADASI

Aktamar Adası, yörenin görülmeye değer en önemli kesimlerinden birini oluşturuyor. Buraya motorlarla ulaşım sağlanıyor. Yöredeki en önemli tarihî eser de "Aktamar Kilisesi".

Aktamar'ın en güzel zamanı mayıs ve haziran ayları. Ayrıca, havada binlerce martı kuşu uçuşur. Ada kadem ağaçları ile kaplı.

Van Gölü'nde Aktamar'dan başka Adır, Kuş ve Çarpanak isimli üç ada daha var. Bunların en ilgi çekici olanı Aktamar.

Aktamar Kilisesi'nin dış motifleri çok güzel bir şekilde işlenmiştir. İncil, Tevrat ve Kur'an gibi semavî kitaplarda geçen dinî ve mitolojik hikâyeler burada kabartma resimlerle sembolize edilmiş. Adem ile Havva'nın cennetten atılışı ve Yunus Peygamber'in balığın karnına düşüşü gibi... Aktamar Kilisesi, 10. yüzyılda yaptırılmıştır. İnşaatına 815 yılında başlanmış, 921 yılında bitirilmiş.

VAN GÖLÜ

Ülkemizin en büyük gölü olan "Van Gölü" ve çevresi, bu ilimizde en güzel bir tatil yöremiz. Göl kıyıları plajlarla çevrili bulunuyor. Gölde, Tuğ, Tatvan, Ahlat, Adilcevaz, Erciş, Van, Edremit, Gevaş ve Reşadiye isimli on iskele var. Burada vapur seferleri yapılıyor.

HOŞAP KALESİ

Hoşap'ın Van'a uzaklığı 80 km. Hoşap, Van'dan Başkale ve Hakkâri'ye giden yolun üzerindedir. Kalenin etrafı çok yüksek bir surla çevrili. Çok yüksek bir kayanın üzerine kurulmuş ve yüzlerce dehliz, oda ve koridoru var. Çok muntazam bir demir kapısı ve kitabesi vardır. Kitabenin üzerinde kabartma iki aslan resmi görülüyor.

ÇAVUŞTEPE

Çavuştepe'nin Van'a uzaklığı 30 km, Hoşap'a giden yolun üzerinde bulunuyor. Orada kale, mâbet ve pâyeli saray meydana çıkmış. Saray ortasında 165 metre uzunluğunda bir koridor mevcut.

YEDİKİLİSE

Van'ın hemen kuzeyinde, Erek Dağı'nın eteğinde bulunuyor. Orada da 6 harap olmuş, bir tane de sağlam kilise var.

TOPRAKKALE

Hemen şehrin kuzeybatısında yer alan "Toprakkale" büyükçe bir kaya kütlesinin üzerine kurulu.

AMİK KÖYÜ

Van-Erciş yolu üzerinde ve Van'a 20 kilometre uzaklıkta. Burada büyük bir kale var. Ayrıca, yazın çok güzel manzaralı olduğu için, mesire yeri olarak kullanılıyor.

TİRİŞİN YAYLASI

Tirişin Yaylası da eski bir şehirdir. Çatak ilçesinin yakınlarındadır. Çok dağlık olduğundan yol yoktur, yalnız at sırtında gidilebilir.

ÖTEKİ TARİHÎ ESERLER

Van Kalesi, Hoşap Kalesi'nden başka, Anzaf Kalesi, Başkale'de "Kenti Harabeleri" Erciş'te "Emir Ali Kümbeti", Gevaş'ta "Halim Hatun Kümbeti" ve "Vestan Kalesi", Gürpınar'da "Şamran Kanalı", Muradiye'de "Kandahar" ve "Körzut" kaleleri de bu ilimizin önemli tarihî değerlerini oluşturuyor.

VAN KALESİ

Van Kalesi, Urartu devleti tarafından yapılmış, gölün kenarında ve 80 metre yüksekte olan bir volkanik kayanın üzerinde kurulu. Kaya, oyularak birçok dehliz, zindan ve mağara yapılmış. Kalenin güney cephesinde oyulmuş kayanın duvarı üzerinde çivi yazısı ile bir kitâbe bulunuyor. Kale, Urartular'dan sonra İranlılar'ın ve Selçuklular'ın da eline geçmiş ve zaman zaman bu devletler tarafından onarılmış. Kalenin güney cephesinin eteğinde tarihî Van şehrinin harabeleri mevcut. Bu harabelerin içinde birçok cami ve hamam, hâlâ da muntazam bir şekilde ayakta bulunuyor. Van'ın en fazla görülmeye değer yeri, Van Kalesi.

BAŞKALE

Van'ın güneydoğusunda. Yurdumuzun en yüksek ilçesi. Başkale, denizden 2400 metre yükseklikte bulunuyor. Doğu'da İran sınırına çok yakın Halkın bir kısmı Birinci Dünya Savaşı'ndan önce göçmen olarak İran'dan yurmuduza gelmiş ve Başkeli'yi vatan edinmiş.

Başkale halkı geçimini hayavancılıkla sağlıyor. Bölgenin engebeli oluşu ve denizden çok yüksek bulunuşu nedeniyle yöre tarıma elverişli değil.

Van'dan Başkale'ye giden karayolu daha güneyde Zap Suyu boyunca Hakkâri vilâyetine geçit veren önemli bir yol.

Başkale topraklarının İran sınırı ile genişliği 98 km'yi buluyor. Onun için kasaba önemli bir sınır kasabamız.

ÖZALP

Başkale gibi, Van vilâyetinin doğusunda yer alan Özalp da bir sınır ilçesi. Özalp'ın da diğer bölgeler gibi, halkı tarım ve hayvancılıkla geçinir. Özalp ilçesi, İran sınırına 33 km uzaklıkta.

TÜRKİYE'NİN EN BÜYÜK BARAJI «KEBAN»IN BULUNDUĞU YÖREMİZ

ELAZIĞ

★ Denizi aratmayan Hazar Gölü yanında Keban Baraj Gölü, yöreye büyük turistik katkıda bulunuyor. Elazığ, ülke turizmine yeni değerler kazandıracak güçte bir ilimiz. Tarihî Harput şehri, bu bölgede yer alıyor.

ÇEŞİTLİ tarihî eserleri, denizi aratmayan gölleri, zengin folkloru, nehir ve orman gibi tabiat güzellikleri ve rahat ulaşım olanaklarıyla Elâzığ, turizme büyük ölçüde katkıda bulunabilecek güce sahip bir ilimiz. Burası tarihî Harput şehrinin de merkezi.

Şehre 50 kilometre uzaklıktaki Keban baraj gölü, ince kumlu plajlarıyla ünlü Hazar Gölü'ne ek olarak, yöreye önemli bir turistik olanak sağlamış. Keban Gölü'nün çevresi güzel bir mesire yeri.

Doğu Anadolu Bölgesi'nin Yukarı Fırat bölümünde yer alan ve dünyesinde Türkiye'nin en büyük barajı Keban'ı bulunduran Elâzığ, doğuda Bingöl, batıda Malatya, kuzeyde Tunceli, güneyde Diyarbakır ve kısmen Malatya illeri ile çevrili. 9.151 kilometrekarelik bir alana yayılan Elâzığ'ın nüfusu, 1980 sayımına göre, 440.808.

Bu ilimizin merkez hariç yedi ilçesi bulunuyor. Bunlar Ağın, Baskil, Karakoçan, Keban, Maden, Palu ve Sivrice.

Denizden yüksekliği 1020 metre olan Elâzığ'daki tarihî yerleşim merkezi Harput'un denizden yüksekliği daha fazla 1.230 metre.

Karasal bir iklimin egemen olduğu Elâzığ'da, kış ayları şiddetli karlı, bulutlu, sisli ve yağmurlu geçiyor. Buna karşılık yaz ayları oldukça sıcak ve kurak.

Keban baraj gölü alanında yapılan kazılar ve araştırmalar, Harput ve Elâzığ çevresinin tarih öncesi devirlere kadar inen tarihini aydınlattı. Çevredeki gözelerin çokluğu, orman kalıntıları, doğal kaya sığınaklarının bulunuşu, kara ve su hayvanlarının bolluğu, bu yöremizin eski devri başından beri bir yerleşim alanı olduğunu ortaya çıkardı.

Osmanlılar döneminde ise, Harput çevresinde yepyeni bir şehir doğdu. O günlerin Padişahı Abdülaziz adına yeni şehre, "Mamuretül Aziz" denildi. Sonraları "Elaziz" olarak anılan şehrin adı, giderek "Elâzığ"a dönüştü.

Elazığ, Osmanlı Devleti'nin damgasını taşıyan bir ilimiz. Bu şehir, padişah Abdülaziz döneminde kuruldu.

Yöre halkından bir bölümünün Amerika'da koloni oluşturduğu Harput, bu kesimin en eski yerleşim yerlerinden biri.

ELAZIĞ

NASIL GİDİLİR?

TRENLE

Elâzığ'a Van Gölü Ekspresi gidiyor. İstanbul'dan pazartesi, çarşamba ve cumartesi günleri saat 20.00'de kalkan trenin 1. mevki ücreti 650 lira, 2. mevki ise 470 lira. Yataklılarda ücret şöyle: Tek yatak 3050 lira, iki yatak 4900 lira, üç yatak 5850 lira.

Elâzığ'a ayrıca İstanbul'dan pazar, salı, perşembe ve cuma günleri saat 20.00'de kalkan Güney Ekspresi ile ulaşılabilir. Ancak bu tren Elâzığ'ın Hankendi bucağına kadar gidiyor ve buradan aktarma yapılıyor. Güney Ekspresi'nde de Van Gölü Ekspresi ücret tarifesi uygulanıyor.

OTOBÜSLE

İstanbul'dan Elazığ'a her gün 14.30'da ve Elâzığ'dan İstanbul'a her gün 15.00'de birer otobüs var. Ücret 1100 lira.

Ankara-Elazığ arası ücret 750 lira. Ankara kalkış saati her gün 17.30, Elâzığ kalkış saati 18.00.

Erzincan-Elâzığ arası 320 lira tutuyor. Erzincan kalkış saati 08.00 ve 16.00, Elâzığ kalkış saati 07.00 ve 15.30.

Tunçeli-Elazığ arası 200 lira. Tunceli kalkış saati 08.30 ve 10.00, Elâzığ kalkış saati 09.00, 12.00, 18.00.

İskenderun- Elazığ arası 600 lira. İskenderun kalkış saati 18.00 ve Elâzığ kalkış sati 14.30. Aynı araba Gaziantep'ten de geçiyor. Ücret 400 lira.

Mersin-Elâzığ arası 700 lira. Mersin kalkış saati 18.00, Elâzığ kalkış saati 19.00. Aynı araba Adana'dan da geçiyor, ücret 600 lira.

UÇAKLA

Ankara-Elâzığ arasında pazartesi, çarşamba ve cuma günleri karşılıklı birer uçak seferi yapılıyor. Ankara'dan kalkış saati 12.00 Elâzığ'dan kalkış saati 13.50. Ücret 3000 lira.

İstanbul-Elâzığ arasında pazartesi, çarşamba ve cuma günleri karşılıklı birer uçak seferi var. İstanbul kalkış saati 10.00, Elâzığ kalkış saati. 13.50. Sefer Ankara aktarmalı. Ücret 5000 lira.

İzmir-Elâzığ arasında pazartesi, çarşamba ve cuma günleri Ankara aktarmalı olarak karşılıklı birer uçak seferi var. İzmir kalkmış saati 07.00, Elâzığ kalkış saati 13.50. Ücret 6750 lira.

ELÂZIĞ'DAN DİĞER İLLERE UZAKLIKLAR

ELÂZIĞ—İSTANBUL	1216 km.
ELÂZIĞ—İZMİR	1340 km.
ELÂZIĞ—ANKARA	775 km.
ELÂZIĞ—ANTALYA	1076 km.
ELÂZIĞ—KONYA	786 km.
ELÂZIĞ—VAN	496 km
ELÂZIĞ—ADANA	521 km.
ELÂZIĞ—MUĞLA	1435 km.
ELÂZIĞ—SAMSUN	707 km.
ELÂZIĞ—ERZİNCAN	282 km.
ELÂZIĞ—TUNCELİ	153 km.
ELÂZIĞ—İSKENDERUN	427 km.
ELÂZIĞ—MERSİN	589 km.

ELÂZIĞ'DAN İLÇELERE ULAŞIM:

ELÂZIĞ-AĞIN	72km.	otobüs 140-750 lira arası.
ELÂZIĞ-BASKİL	37km.	otobüs 30- 60 lira arası.
ELÂZIĞ-KARAKOÇAN	123 km.	otobüs 70-115 lira arası.
ELÂZIĞ-KEBAN	54 km.	otobüs 35-60 lira arası.
ELÂZIĞ-MADEN	62 km.	otobüs 55-80 lira arası.
ELÂZIĞ-PALU	90 km.	otobüs 50-75 lira arası.
ELÂZIĞ-SİVRİCE	30 km.	30-50 lira arası.

NEREDE KALINIR

Elâzığ'da turistik belgeli ve toplam 206 yatağı bulunan 2 otel var. Ayrıca bir de 80 yatağa sahip belediye belgeli bir otel daha bulunuyor.

Not: Parantez içersinde; yatak sayısı veriliyor.

TURİSTİK BELGELİ OTELLER
(1. SINIF)
(Tek kişi geceleme ücreti 500-800 lira arası).
Turistik (118), Erdem (88).

BELEDİYE BELGELİ OTEL
(Lüks SINIF)
(Tek kişi geceleme ücreti 500 lira.
Akar (80).

NEREDE NE YENİR

LOKANTALARDA YİYECEK FİYATLARI

	I. SINIF	II. SINIF	III. SINIF
Çorba	23— 35 Lira.	20— 30 lira.	15 lira
Et	60—140 "	55—130 "	50—120 "
Sebze	40— 50 "	35— 40 "	30— 40 "
Tatlı	35— 45 "	20— 40 "	15— 30 "

ÖZEL YEMEKLERI

Tarhana çorbası, iriköfte, ekşiliköfte, ayranlı köfte, içliköfte, Harput köftesi ve keşkek Elâzığ'ın sevilen yemekleri.

ÖZEL GÜNLERİ

Eylül ayının son haftası Elâzığ'daki Hazar Gölü çevresinde "Yüzme Günü" olarak kutlanıyor.

AKLINIZDA BULUNSUN

- ★ PTT 24 saat açık.
- ★ 23 eczane var.
- ★ 20 banka şubesi bulunuyor.
- ★ 1 devlet hastanesi, 1 SSK hastanesi, 1 askeri hastane, 1 akıl ve sinir hastalıkları hastanesi, 1 doğum hastanesi ve 1 cüzzam hastanesi var.
- ★ 30 benzin istasyonu var.

NERELERE GİDİLİR?

HARPUT KALESİ: Elazığ'a 5 kilometre uzaklıktadır. Urartu'lar devrinde yapıldığı anlaşılan kale 1370 yılında Dulkadiroğulları tarafından onarılmış. Yalçın kayalar üzerinde bu kaleye (Süt Kalesi) adı da veriliyor.

YERYEM ANA KİLİSESİ: Harput Kalesi eteklerinde günümüze kadar iyi ulaşan çok eski bir tarihe sahip kilise. Kayıtlara göre 1179 ve 1845 yıllarında onarım görmüş.

ULUCAMİ: Harput'taki en eski ve en önemli yapı. 1557 yılında Artuklu Hükümdarı Fahrettin Karaaslan tarafından yaptırılmış. Çok kıymetli minberi şimdi Kurşunlu Camide bulunuyor.

AHMET BEY CAMİİ: Harput'a girilirken görülebilecek olan "Ahmet Bey Camii" şimdilerde tamamen harap durumda bulunuyor. 1515 yılında Karaçinzade Ahmet Bey tarafından yaptırılmış.

ALACALI CAMI: Harput'ta Kayabaşı mevkiinde bulunan bu caminin yapılış tarihi belli değil. Cami bir Artuklu devri eseri. Cami siyah beyaz taşlarla işli.

ARAP BABA TÜRBESİ VE MESCİDİ: Selçuk Devri eseri olan tarihî bir yapı. Bir adı da Alava Mescit olan türbede o devirden kalan mumyalı bir ceset bulunuyor. 1280 yılında Gıyasettin Keyhüsrev zamanında yapılmış.

SARA HATUN CAMİİ: Külliye halinde yapılmışsa da bugün sadece cami ve çeşmesi ayakta kalmış. Camideki kaleler ilgi çekici.

ŞİFALI SULAR KOLAN (Yoğunağaç), KAPLICASI: Karakocan ilçesine 27 kilometre uzaklıkta Peri Suyu kenarında bulunan kaplıca suları. romatizma, astım ve benzeri hastalıklara iyi geliyor.

ÜLKEMİZİN 4.434 METRE YÜKSEKLİKTEKİ İKİNCİ BÜYÜK DAĞI «SÜPHANDAĞI»NI SINIRLARI İÇİNDE BULUNDURAN İLİMİZ

BİTLİS

Volkanik bir arazi üzerine kurulu olan bu ilimiz, Doğu Anadolu bölgesinin en dağlık kesiminde yer alıyor. Bitlis'in Adilcevaz ilçesinde Hazret-i Ali Davullu, Yedi Gözler, Buzlu adı verilen mağaralarla, Agabun Kilisesi ve Kef Kalesi, tarihle doğayı kaynaştıran eserler.

DOĞUda Van Gölü ve ili, güneyde Siirt, batıda Muş, kuzeyde Ağrı ile çevrili bulunan Bitlis, Doğu Anadolu Bölgesi'nin Yukarı Fırat ve Yukarı Murat bölümlerinin sınırı üzerinde kurulu.

6.706 kilometrekarelik bir alana yayılan Bitlis'in merkez hariç 5 ilçesi var. Bunlar Adilcevaz, Ahlat, Hizan, Mutki ve Tatvan.

Bitlis'in nüfusu, 1980 sayımına göre, 257.908

Doğu Anadolu Bölgesi'nin en dağlık kesiminde yer alan bu ilimizin adı, günümüze kadar gelen Türk kaynaklarında hep Bitlis olarak geçiyor. Büyük Iskender'in şehre bir kale yapılmasını emrettiği hizmetkârı Bedlis'in, Bitlis'e adını verdiği de iddia ediliyor. Şehir, 1514 yılında Çaldıran seferinden sonra Osmanlı yönetimine geçti.

Bitlis, dağlık bir sahayı kapladığı için, gerek ova, gerek plato yönünden oldukça fakir bir ilimiz. Fırat'ın önemli kollarından olan Murat'a katılan Barışan dereleri ilk kaynaklarını bu ilimizden alıyor. Karasu, Nemrut dağının güney eteklerinden, Başşan Deresi Süphandağı'nın kuzey yamaçlarından besleniyor. Dicle'ye yönelen başlıca çaylar il merkezinden geçen Rabat, Şatak dağlarından inen Güzeldere, Hizan ilçesinden beslenen Hizan Suyu. Dicle'ye bol miktarda su veren Garzan Çayı ise, Muti bölgesinin suları ile besleniyor.

İl merkezi, Van Gölü'nün güneybatı köşesindeki Tatvan istasyonuna 27 kilometre uzaklıkta bulunan Bitlis, yeraltı suları bakımından da çok zengin bir yöremiz. Volkanik bir arazi üzerinde kurulu bulunan bu ilimizde şifalı sular var. Bunların en çok toplandığı yer, Nemrut Dağı'nın çevresi. Bitlis merkezi, çevresi ve Güzeldere Vadisi şifalı sularla dolu. Halkın Çermik olarak da adlandırdığı bu ılıcaların birçok hastalığa iyi geldiği söyleniyor. Bunların başlıcaları Nemrut Çermiği, Bölbaşı Kaplıcası, Şemun Suyu, Germiap Çermiği, Yılan Dirilten Çermiği, Alemdar Çermiği.

Kara ikliminin egemen olduğu bu yöremizde, kış oldukça erken başlıyor, geç bitiyor. Hava sıcaklıkları kasım sonunda iyice düşmeye başlıyor. Ocak ve şubat ayları en sert geçtiği aylar. En sıcak ay ise, temmuz. Bu ilimizin en önemli özelliği, çok kar yağması ve kar örtüsünün uzun süre kalması. Dağ yörelerinde kar kalınlığı çoğunlukla 2 metreyi aşıyor.

Van Gölü havzası ile Diyarbakır'ı birbirine bağlayan yollar üzerinde bulunan Bitlis, demiryolu ile de, Tatvan ilçesinden feribot aracılığıyla Van-İran'a bağlanıyor.

Bu ilimiz tarihî ve tabiî güzellikleriyle turistik yönden ilerleme kaydedilecek şehirlerimiz arasında yer alıyor.

NERELERE GİDİLİR?

KALE: Şehrin çarşı içerisinde yükselen bu abide çok eski bir devrin, zamanımıza kadar kalan ünlü eseri. Makedonya İmparatoru Büyük İskender'in, Hind Seferi sırasıda kumandanı BETLİS tarafından inşa edildiği ve kalenin içinde 300 ev bulunduğu biliniyor. Ayrıca içinde tarihî dükkânlara ait duvarlar, bir hamam kalıntısı ve iki su havuzu var. Kalenin üzerinden şehrin ter tarafı görünüyor.

ULUCAMİ: 1126 yılında Artuğ Oğulları tarafındae yapılmış. Türkiye'de eski cami olarak ikinci sırayı işgal ediyor.

GÖK MEYDAN CAMII: Selçukî eseri olan "Gök Meydan Camii" 1216 tarihinde yapılmış. Turistik bir caminin yazılar ve işlemeler mevcut.

İHLASİYE MEDRESESİ: Gökmeydan semtinde ve Hükümet Cad. üzerinde. 1590 yılında yapılmış. Çok güzel bir tarihî işlemesi var.

KÜFREVİ KÜMBETİ: İnönü Mahallesi'nde eski tarihî bir eser.

ŞEREFİYE CAMİİ: 1528 yılında inşa edilen "Şerefiye Camii." çarşı içerisinde. Taşlarında yazılar ve işlemeler mevcut.

KUREYŞİ CAMİİ: Kureyşiler tarafından yapılmış tarihî ve eski bir eser.

DELİKLİ TAŞ: Bitlis'e 9 km. mesafede büyük bir kaya damarının oyulmasıyla meydana gelmiş. Doğu ile batıyı birbirine bağlayan yol bu tünel şeklindeki taşın içinden geçiyor.

AHLÂT: Ahlat ilçesinde 1287 yılında yapılan çifte kümbetler ilgi çekici. Bayındır Kümbeti 1492, Ulu Kümbet 1273 tarihlerinde inşa edilmiş. Erzan Hatun Kümbeti ise 1397 yılında yaptırılan çok kıymetli bir eser.

ADİLCEVAZ: Adilcevaz'ın 6 kilometre kuzeyinde bulunan "Kef Kalesi" Urartlular döneminde denizden 2270 metre yüksekte inşa edilmiş. Bunun, eskilerde bir saray olduğu söyleniyor.

NEMRUT GÖLÜ: Van Gölü'nün kuzeyinde Tatvan ilçesine 15 kilometre uzaklıktaki "Nemrut Gölü"nün çevresi ormanlarla kaplı.

BİTLİS

NASIL GİDİLİR

OTOBÜSLE: İstanbul Bitlis arasında Ankara aktarmalı otobüs çalışıyor. Ücreti 1400 lira.

Ankara Bitlis arası 1000 lira. Ankara'dan 17.30'da kalkan araba ertesi günü Bitlis'ten 17.00'de kalkıyor

İskenderun'dan 19.00'da kalkan otobüs ertesi günü Bitlis'ten 16.00'da hareket ediyor . Ücret 800 lira.

Mersin'den 13.00 ve 19.00'da Bitlis'e kalkan otobüs, ertesi günü Bitlis'ten saat 13.00 ve 19.30'da hareket ediyor. Ücret 800 lira. Aynı araba Adana'dan da geçiyor. Ücret yine 800 lira.

Ağrı'dan saat 07.00'de kalkan otobüs ertesi günü Bitlis'ten Ağrı'ya saat 09.00'da hareket ediyor. Ücret 500 lira.

Yukarıda sözü geçen otobüs seferleri Öztaç şirketi tarafından yapılıyor.

TRENLE: Bitlis iline direkt tren seferı yapılmıyor. Ancak Van Gölü Ekspresi Bitlis'ten 23 km. uzaklıktaki Tatvan ilçesine uğruyor. Tren İstanbul'dan pazartesi, çarşamba ve cumartesi günleri saat 20.00'de kalkıyor. İstanbul-Tatvan arası tren ücreti 1. mevki 780 lira, 2. mevkii 550 lira, yataklı 3160 lira, iki yataklı 2560 lira ve üç yataklı 1660 lira.

BİTLİS'TEN DİĞER İLLERE UZAKLIKLAR

BİTLİS-İSTANBUL 1558 km.
BİTLİS- İZMİR 1661 km.
BİTLİS- ANTALYA 1316 km.
BİTLİS- VAN 162 km.
BİTLİS- TRABZON 629 km.
BİTLİS- KONYA 1107 km.
BİTLİS- ADANA 761 km.
BİTLİS- MUĞLA 1675 km.
BİTLİS- ANKARA 1133 km.

BİTLİS'TEN İLÇELERE ULAŞIM

BİTLİS- ADİLCEVAZ 91 km. otobüs 250 lira
BİTLİS-AHLAT 65 km. otobüs 150 lira.
BİTLİS- HİZAN 76 km. otobüs 200 lira Tatvan aktarmalı gidilir.
BİTLİS- MUTKİ 22 km. taksiyle 135 lira.
BİTLİS- TATVAN 23 km. otobüsle 60 lira, taksi 115 lira.

NEREDE KALINIR

NOT: parantez içinde yatak sayısı veriliyor.

BELEDİYE BELGELİ OTELLER
(2. SINIF)
Tek kişi geceleme 225 lira.
Otel Turistik (20)
(3. SINIF)
Tek kişi geceleme 175 lira.
Nehir Palas (12), Hürriyet Palas (40), Uğur Palas (20)

NEREDE NE YENİR

LOKANTALARDA YİYECEK FİYATLARI
Çorba 30 lira
Et 70 lira
Sebzeli yiyecekler 50 lira
Salata 25 lira
Tatlılar 30 lira

ÖZEL YEMEKLERİ:

Tandırda yapılan Büryan kebabı Bitlis yöresinin sevilen yemeği.

AKLINIZDA BULUNSUN

★ 1 devlet hastanesi ve 2 sağlık ocağı var.
★ Eczane sayısı 2 adet.
★ 1 diş doktoru var.
★ Benzince sayısı 3.
★ 8 banka şubesi var.
★ Elektrik 220 volt.
★ PTT 24 saat açık.
★ 13 lokanta ve 3 çay bahçesi var.

ÜLKEMİZDE KIŞ MEVSIMINI EN UZUN YAŞAYAN BIR YOREMIZ

HAKKARİ

Cilo ve Sat Dağları ile Zap Suyu vadisinin kimi zaman vahşi güzellikler sergilediği bu ilimizin adı, bu yöremizde yaşayan Hakar" boyundan geliyor.

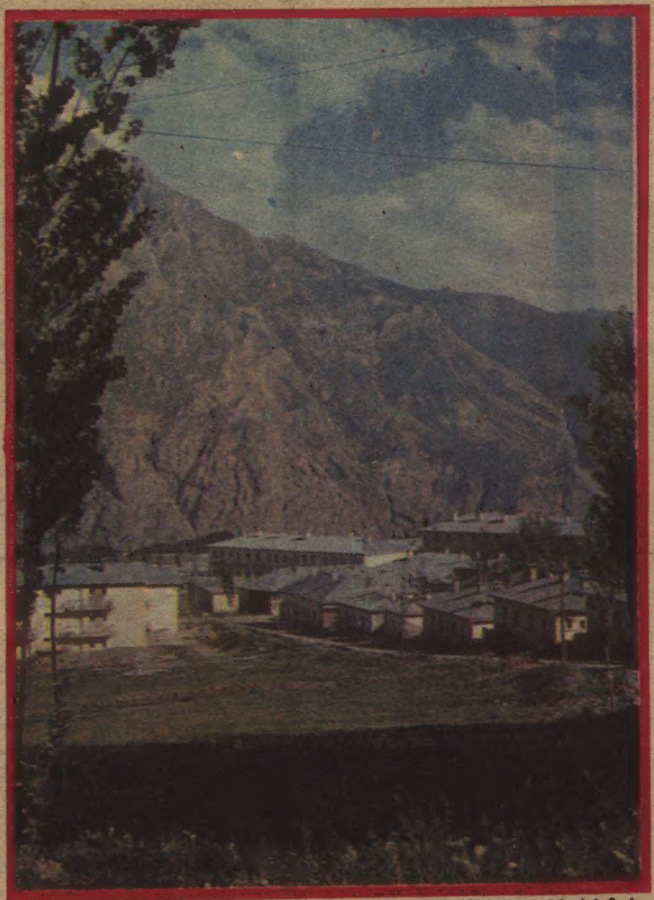

Kış mevsiminin en uzun olduğu illerimizden Hakkâri, yalçın dağların eteklerinden düzlüğe doğru yayılan bir ilimiz.

DOĞU Anadolu Bölgesinde Cilo ve Sat dağları ile Zapsuyu vadisinin doğal güzellikler sergilediği Hakkâri ilimiz, en uzun kış mevsimi geçiren yörelerimizden biri.

9251 kilometrekarelik bir alana yayılan bu ilimizin nüfusu, 1980 sayımına göre, 155.463.

Hakkâri'nin Merkez dahil altı ilçesi bulunuyor. Merkez ilçenin adı Çölemerik. Diğerleri Beytüşşebap, Çukurca, Şemdinli, Uludere ve Yüksekova.

Bu ilimiz doğuda İran, güneyde Irak toprakları, kuzeyde Van, batıda Siirt, güneybatıda Mardin illeriyle çevrili.

Bu ilimizin adı, bu bölgede yaşamış "Hakar" boyundan geliyor. Araplar bu kesime "Hakkari'ye" adını vermişler. Bu isim, Türkler zamanında Hakkâri'ye dönüşmüş.

Hakkâri ve çevresi, el değmemiş, zaman zaman vahşi güzellikleri de içeren bir görünüm içinde. Gevaruk Yaylası'nda Bay Gölü çevresi kamp yapmaya son derece elverişli bir alan. Cilo ve Sat dağları, çeşitli kesimlerinde bulunan sayısız buzul gölleri ile eldeğmemiş doğa güzelliklerini oluşturuyor. Hakkâri'nin Beytüşşebap ilçesine 4 kilometre uzaklıktaki Zümrüt kaplıcası da şifalı suları içeriyor. Bu suların mafsal romatizması, kısırlık ve kalp yetmezliğine şifalı olduğu söyleniyor.

Yaz aylarında bile karlı alanların görülebileceği bu yurt köşemizde, en sıcak günler temmuz ve ağustos aylarında. Bu aylarda sıcaklık çoğu zaman 30 - 35 dereceye kadar çıkıyor.

Hakkâri, ilginç bir yurt köşemiz.

NERELERE GİDİLİR?

KALE PARK: İlin merkezinde, Hakkâri'yi kuşbakışı görmek isteyenlerin çıktıkları Kale Park'ta eski eser kalıntıları ve sarnıçlar bulunuyor.

KAYA RESİMLERİ MERKEZİ: Cilo ve Sat dağlarının Gevaruk vadisinde sarp kayalara çizilmiş resimler, bu bölgede mağara insanlarının yaşadıklarını ortaya çıkarmış. İl merkezine uzaklığı 175 metre.

NASTURİ KİLİSESİ: Kayaların oyulmasından oluşmuş, içinde çarşı bulunan ilginç bir yer.

MEYDAN MEDRESESİ: Hakkâri'nin Biçer Mahallesi'nde bulunan "Meydan Medresesi", tarihî yapılardan biri.

GÜLAREŞ BABA TÜRBESİ: Oğul Deresi'nde yer alan "Gülareş Baba Türbesi" halk tarafından kutsal sayılan bir ziyaretgâh.

ŞİFALI SULAR

ZÜMRÜT KAPLICASI: Beytüşşebap ilçesine 4 kilometre uzaklıkta bulunan "Zümrüt Kaplıcası"nda konaklama tesisi var. Kükürtlü suyunun mafsal romatizması, kalp yetmezliği ve kısırlığa iyi geldiği söyleniyor.

HAKKARİ

NASIL GİDİLİR

OTOBÜSLE:

Hakkari ile diğer iller arası ulaşım, Van karayolu üzerinden sağlanıyor. Hakkâri-Van arasında otobüs ücreti 350 lira. Hakkari diğer illere otobüsle ulaşımı Van Yolu ve Van Gölü adlarındaki iki otobüs firması gerçekleştiriyor. İstanbul'dan Hakkariye saat 11.00'de, Hakkari'den İstanbul'a ise saat 09.00'da her gün birer araba kalkıyor. Ücret 1850 lira. Ankara'dan her gün saat 11.00'de ve Hakkari'den Ankara'ya her gün saat 16.30'da birer araba var. Ücret 1500 lira. İzmir-Hakkâri arası 1850 lira, Mersin 1050.

UÇAKLA

Hakkari'ye bir başka ulaşım olanağını da Van havaalanı sağlıyor. Van'a Ankara, Adana, İzmir ve İstanbul'dan uçakla gelinir ve Van ile Hakkari arasındaki 204 km'lik yol otobüsler alınır.

HAKKARİ'DEN DİĞER İLLERE UZAKLIKLAR

Hakkari - İstanbul	1846 km.
Hakkari - İzmir	1827 km.
Hakkari - Ankara	1405 km.
Hakkari - Konya	1273 km.
Hakkari - Antalya	1482 km.
Hakkari - Manisa	1807 km.
Hakkari - Muğla	1841 km.
Hakkari - Kars	606 km.
Hakkari - Trabzon	905 km.
Hakkari - Zonguldak	1689 km.

HAKKARİ'DEN İLÇELERE ULAŞIM

Hakkari - Beytüşşebap - 105 km. - otobüs 750 lira.
Hakkari - Çukurca - 72 km. - otobüs 400 lira
Hakkari - Şemdinli- 123 km. otobüs 350 lira.
Hakkari - Uludere - 145 km. otobüs 550 lira
Hakkari - Yüksekova - 72 km. - otobüs 200 lira.

NEREDE KALINIR

Not: Parantez içerisinde yatak sayısı verilmiştir.

BELEDİYE BELGELİ OTELLER
(3. SINIF)
(Tek kişi geceleme ücreti 200 - 250 lira arası)
Belediye Turistik Otel (100), Site (50).

LOKANTALARDA YEMEK ÜCRETLERİ

Lokantalar 2. sınıftır.	II. SINIF
Çorba	40 lira
Et	90 lira
Sabzeli yemekler	60 lira
Salatalar	40 lira
Tatlılar	40 lira

OZEL YEMEKLERI:

Yayla çorbası Hakkari'nin en sevilen yemeği.

NELER SATIN ALINABİLİR:

Hakkari'ye gittiğinizde kilim almayı unutmayın.

AKLINIZDA BULUNSUN

★ 1 devlet hastanesi var.
★ Eczane 1 adet.
★ 5 banka şubesi bulunur.
★ PTT 24 saat açık. Kod numarası 0681.
★ 4 lokanta, 2 çay bahçesi var.